

Lagasi

1907
Lendleht
nr. 16

Hind 20 kop.

E2 2652

1883.

Lendleht nr. 16 — 1907

Tagasi

Toimetaja ja wäljaandja
J. Lilienbach ☉☉☉

Ar 307

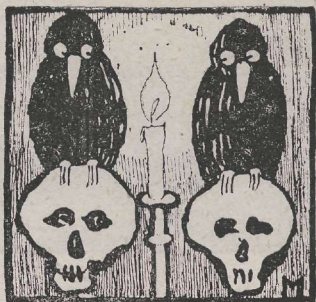
J-1482

AR Fr. R. Kreutzwaldi
n.m. ENSV Riiklik
Raamatukogu

60.883

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Trükitud A. Saurmanni trükitöjas, Tallinnas.

Tagasi!

Edasi!

Wõimsatega wõideldes,
sõgedaid sõideldes,
uniseid äratades,
kihutades, käratades
edasi!

Edasi!

Meie lipukiri on see.
Edasi wiib meid meie tee.
Edasi kisub meid meie püie.
Meie wõitlusehüie
on: Edasi!

Kui aga sa selgesti näed,
et tugewamad on wastaste wäed,
et tingimata alla sa jäeksid,
kui otsekohe lahingisse läeksid,
ja et jõudu ja elu alal hoida,
siis — muidugi — ajuti —
tagasi!

M a a.

Chr. M—lind

Kewadine päike hakkas paistma. Ta tuli mägede ja metsjade tagant wälja, lautas kiireid laiali ja joendas maad. Loodus uhkustas ja pidas wõidupidu. Tali oli ära wõidetud. Maa ines wiimast lumewett enese sisse ja kobises tajaselt. Oli ilus ja soe. Aga ometi oli ikka weel külm . . .

Ühed oliwad rõemjad. Nad ehtsiwad endid ja terwitasiwad kewadet. Nendel oli hea, nii väga hea, ja nad tahtsiwad, et kõik nõnda jääks, et mitte maru ei tuleks, mis hullem on kui kakk, hirmjam kui maawärisemine . . . Aga teised kaebasiwad ja nuriwasiwad, kaebasiwad, et nendel leib otjas on ja pastlaid jalas ei ole. Nad tundsiwad wäsimust. Nendel oli külm, päike neid ei joendanud.

Kõneldi õige palju. Lootusi oli ka palju. Oli midagi olemas ehk tulemas, midagi ijeäralikku. Aga füisgi ei tulnud midagi.

Õrnad idukejed tärkasiwad maa seest üles ja sirguiswad ikka pikemaks ja pikemaks. Algas harilik kewadene tegemus.

Meie külas jäi Kibuwitsa Märt haigeks. Öhtul tuli ta kraawi kaewamast koju, ütles külmawärinaid tundma ja läks jängi. Siia ta ei tahtnud, küsis aga juua. Mari tõi talle jänukustutamiseks sooja wett. Märt

jõi, maigutas ning arwas, et weel maa maitse juures on, lihas aga juurde: „Wõib ka olla, et ma eiin — on ju kraawikaewamijest maa õhk nii rindu jäänud.“ Ta ohkas ja trullis ennast lambanahkse kajakka sisse, et sooja saada. Siis kõneles ta edasi: „Küll oleks hirmus, kui ma haigeks jään. Kraawikaewamine on alles pooleli ja härra ütlemine oli niisugune, et ma palka enne kätte ei saa kui töö walmis on.“

Dõ läks mööda, jelle järel mitmed ööd ja päewad. Märdi terwis ei paranenud. Nädala pärast ei saanud Märt oma jalal jängist wälja. Söögitraam lõppes otse. Märdil küll isu ei olnudgi, aga siiski tahtis ta wahel süüa. Mari käis tuttawate juures, need jaatšiwad külma piima ja leiba. Siis käis Mari mõijas härrat palumas. Härra oli awalik ja kindel kui raud oma juures: „Mina ei wõi enne kopikatgi wälja maksta, kuni töö walmis ei ole“, ütles ta Marile ja kästis niikaua oodata, kuni Märt kraawikaewamijega walmis saab.

Aga Märt oli ilka woodis. Ta lootis terweks saada ja mõtles tulewiku peale. Tulewit pidi midagi tõutama, midagi paremat lubama. „Oleks nüüd wõlakoogu rütemini tööd teeks, wahest langeks ka minu hinge peale tükite maad, wahest ehk oleks maa minu nime peale jeni wälja mõedetud kui ma terweks jaan. Oleks oma pesake ja wõiks ära elada.“

Päike hakkas joemalt paistma. Kündjad kohendasiwad atrade ja äkkede kallal ning läsiwad põllule. Märt ajas end jängis istukile, waatas jaunaaknast wälja ja kõneles: „Tänawuse külwi tarwis oleks maa-andmine juba hilja. Minul ei oleks nüüd temast ka midagi kasu. Aga piirisi wõib jellekipärast ajada... Piirid panuakse ära, mina jaan terweks ja maa antakse mulle kätte. Tulewal kewadel wõin tarwitama hakata“ ...

Märt kujutas enesele ette: meid on wiis hinge — mina, Mari, kaks poega ja üks tütar. Kui iga meeste-rahwa hinge kohta kolm wakamaad antakse, siis jaame

iheksa wafamaad... jellega wõime ära elada... On omal maakohake, siis ei ole ka haigus mitte nii kardetaw... maa annab leiba ja haigel ei ole näljajurma karta. Ehk rehkendataks koguni hingede arwu järele, siis saame veel rohkem... waft 15 wafamaad...

Pererahwale käiswad ajalehed. Märt palus noort perepoea, kes kihelkonnakooli läbi oli teinud, talle üht ehk teist ajalehest ette lugeda. Rõige enam huwitas teda maaküsimus. Maas nägi Märt oma elu.

„Kas tehtakse juba jagamisega algust?“

„Ei, kõnelewad weel“, wastas perepoea.

„Mga maad ikka ta hetakse anda?“

„Mõned tahawad, teised on ka wastu.“

„Wastu?!.. Ei, jeda ei tohi olla... kõik piawad poolt olema... kõik piawad maad lubama... muidu ei saa!“ ..

Märdi ääles oli ärrituft tunda. Ja ta pani nagu abiotsiwalt käed filmade peale ning waatas kaugele sügawusesse, pimedasse sügawusesse. Riwiisi nägi ta palju kaugemale, nägi nende metsade, mägede ja kindluste taha, kuhu lahtine film ei ulata.

Rohi hakkas haljendama. Lillekesed õitsejwad, õitsejwad ja närtsejwad. Siakarjased oma harjasloomadega oliwad põldudel, karjahoidjad sarwloomadega karjamaal. Rõigis nendes, karjastes ja karjades, oli kewadet märgata.

Mujal oli joe, jaunas ajus külm ja walu. Puidus rohi, mis walu oleks wähendanud.

„Kas on juba kõik ära kõnelemud?“ küsis Märt piinliku igatsusega.

„Ei, waewalt pooled. Yigi jada kaskümmend saadikut tahawad weel kõneleda.“

Juba haljendas terwe ümbrus, nii noorelt ja wärsfelt. Küllarahwas käis kerges riides. Karjased julistasiwad paljajalu jõekese ääres ja õngitsejwad kalu. Mga

Märt ei saanud ikka veel saunast välja. Ta kõhis ja rögises.

„Kas nüüd juba on kõnelemisel lõpp?“

„Veel tahavad ligi jada saadikut kõneleda.“

„Ja maad ei jagata ka veel mitte?“

„Ei ole midagi kuulda.“

„Ei midagi kuulda“... sõnas Märt mõtetes.

Mari istus nukralt wanamehe kõrwale jängiääre peale, ja silitas oma värisema käega tema nägu. Ja Mari silmadest woolasivad pisarad...

„Mari, ja nutad!“ ohkas Märt.

„Ei... leib on otjas.“ — — — — —

Külas lagunesiwad jutud laiali, et Ribuwitja Märt õige piinliku igatsusega maad ootab. Jutud käiswad suust-suhu, jaiwad edasitungides lisandusi, mitmesuguseid lisandusi, ja puutusiwad warsti täiendatud kujul kohaliku kordniku kõrwu.

Kordnik Heeringas oli ojaw ja hoolas oma ametis, peaasjalikult truu ja ustaw oma ülemusele. Ta ei wõinud jeda lubada, et tema jauskonnas mäjs, ehk nagu ta ise ütles — „kramola“ oleks ajunud. Heeringas kujutas enesele ette, et mäjs tõesti olemas on ja pealegi veel suureks wõib kasvada, kui ta tema häwitamiseks abi nõuusi tarwitusele ei wõta. Pealegi afus mäjs saunas... Saun on pime ja õige kahtlane koht... Seal wõidakse salaplaanisi teha ja koguni pommisigi walmistada.

Mida enam kordnik mõtles, jeda halwemale armamisele ta Ribuwitja sauna kohta jõudis. Et seal mäjs afus, selle üle ta ei kahelnud, tegemist oli ainult sellega, kuda asja selgeks teha ja mäsjumehi kinni tabada.

Nurimisekäik pidi algama. Kordnik Heeringas kutsus X. mõisas ajawa strahniku ligi, wõttis wallast weel neli meest kaasa ja läks Ribuwitja sauna asja järel uurima.

Mari oli parajasti oma kerjamisereifilt tagasi jõudnud ja pakkus Märdile pagari juures antud weskirringlit, kui korraga saunauks lahti tehti ja tats ametnikku ning neli lihtmeest sisse astujiwad.

„Siin elab Märt Dhakas?“ küsis kordnik.

„Elab wõi jureb, härrad, aga jelle nimeline ikka hingitjeb küll siin“, wastas Mari, kuna ta ise nagu haawa-leht wärisema hakkas.

„Kust ja pärit oled ja mis ametit te siin piate?“

„Kust ma pärit olen“, ohkas Märt mõtetes, „praegu olen — näete isegi, härrad — siin jängis; kus ma homme olen wõi mis minuga ülevõ jünnib, seda ei tea. Kändaja inimese ahi, ei ole kohta, mis oma oleks. Kui nüüd ma a ära jautataksje, siis wahest jaan ka oma pesakeje.“

„Mis?! Ahaa — sina oled siis üks nendest maa-jagajatest!“

„Mitte jagaja, waid maa-tahtja.“

„Hm—hm“, nämises kordnik enesele habemesje ja tegi taskuraamatusje tähendusji. „Wõi nii, wõi nii, aga kust ja jeda maad siis tahad?“

„Üks köik. Minul wanal inimesjel oleks nüidugi parem, kui jütsjamaast kirikumõijast ehk pärisjärra mõijast jaaks.“

„Wõi nii: kirikumõijast ehk pärisjärra mõijast.“ Kordnik mõtles ja tegi ikka taskuraamatusje tähendusji. Siis küsis ta jälle: „Kuda siis nende koosolekute ga lugu on?“

„Misjagustega, härrad?“

„Noh — ära jalga ühtigi — nendega ikka, kes julle maad lubawad.“

„Ei tea nüüd, härrad, ütelda, wiimane kord teatati, et weel ligi jada kõneleda tahawad. Kui kaugele nüüd on jõutud, seda ma ei tea.“

„Mis ja segad, wanamees!“ käratas kordnik, „ja kõhib ning käriseb just kui mõni haige wõi rinnuta. Ära wigurda, tõuse püsti ja seija, nagu ülemmuse ees seisma piab.“

Märt, kes jeniini jängiääre peal, lambanahkne kasukas ümber wõetud, küürus olekus istus, ajas end jalgade peale ning jäi sõnakuulelikult kordniku ette seisma. Ta seisis, kuulas, waatas ja kostis, seisis, kuni ta jalad wärijema hakkasiwad, kuni ta kõrwad enam midagi ei kuulnud ja kuni ta silmade ette paks ja pime jambla-jarnane wõrk tekkis, mis nägemise ära pimestas, ning siis — siis tundis ta nagu midagi rasket enese peale rõhuvat ja ta langes maha. — — — — —

Mari nuutjus kerije kõrwal pinedas urkas. Nende noorem poeg, kes weel karjas ei käinud, oli redeli abil lasta roninud ja sinna peitu pugenuud. Ta litjus ennast kõwasti räästa ääre alla ja hingas taha, nii taha, et teda näha ega kuulda ei oleks.

Kordnik pahandas.

„Kuule, tõuse üles, ma pian ju wahi alla wõtma ja politseisje kinni jaatma.“

„Deh“, ohkas Märt wärijewa ääleaga, „Teie näete ju, härrad, et ma haige olen. Mga, tehke nagu heaks arwate.“

„Snimejed!“ kõlas kerije kõrwalt nurgast läbilõikaw filjatamine.

Selpubul, kui kordnik oma plaani täide tahtis jaata, astus taluperemees Wisnapuu, kes asjast kuulda oli jäänud, jauna jisje. Ta palus oma wastutamiise peale Märti wabaks jätta, kinnitades, et Märt tõesti haige on.

Palwe, mis nii ootamatalt tuli, pani kordniku mõtlema. Ta kartis, et Märt wahest ära põgeneb ja siis tema enese käsi halvasti wõib käia. Wiimaks, kui kordnik küllalt oli mõelnud, pani ta weli wallameest Ribuwitsja sauna juurde wahti pidama ja jõitis ise oma ülemisele — kreisiülema nooremale abilisjele asjast aru andma...

Mari komberdas kerije tagant urkast wälja ja aitas Märdi woodisje. Märt kõhis ja rõgastas, ning kiskus ennast ifka enam ja enam lambanahkse kasuka jisje. Nendel mõlematel oli tundmus, kui oleks nad kustgi kuris-

tikufaldalt alla wijatud — jügarasje kuristikku, kus hundid ähwardawad kallale tungida ja neid puruks teha...

„Märt!“ muutjus Mari ja jilitas wanamehe paleši.

„Mari, ära karda“, ohkas Märt, „ja tead, et meil kusgi pahem ega parem ei ole.“

Wahimehed istusiwad jaunaläwe ees murul ja waataiwad kordnikule ning strahnikule tagant järele, kes hobusele tulijelt piitsja andsiwad ning wiimaks metsjatuka taha ära kadusiwad. Siis tõusiwad wahimehed püsti ja jamnuusiwad igauks oma kodu poole, et teisel päewal kordniku tagastjoudmise ajaks uuesti wahi peale tulla...

Teisel päewal tuli kordnik Heeringas juhatajega ülemuise juurest tagasi.

Ülemus leidis, et Märt Ohakas tingimata kinni tuleb wiia, kui tal mitte jurni juu ääres ei ole. Selleks oli kordnikule käsk antud, et ta wiibimata kohaliku kihelkonnatohtri Kibuwitšjale piab kutsuma, ja Märdi arstlike ülewaatuise alla andma.

Lõuna aegus tuli tohter Kibuwitšjale, waatas haige läbi ja ütles, et Märt kahtlemata raskesti haige on ja wangistamist mitte ära ei jõua kannatada. Kordnik palus tohtrilt jellekohast tunnistust, mille ta ülemuisele ette pidawat näitama. Tohter fergitas õlanukkasi, mõtles ja seletas wiimaks, et tema niisugust tunnistust mitte wälja ei wõiwat anda. Käesolew asi on politikaline, wõib ka olla, koguni mäsjuline, ja jarnaje asja jekka ei tohtiwat tema ennast ilma ülemuise, ilma kreisiarsti ehk muu ülemuise lubata mitte jегда.

Tohter sõitis minema.

Kordnik oli uuesti kimbatuses. Märti wahi alt wabastada ta ei wõinud, kuna Märdi wangistamine jälle haiguselüsinuusega ühenduses seisis. Kõige õigema leidis kordnik jelle korra olema, et ta Märdi ifka weel wahi alla piab jätma, ja asja pöördest oma ülemuisele uuesti aru andma. Nagu mõeldud, nõnda tehtud.

Märt jäi wallameeste wahi alla ... ja kordnik rut-
tas uuesti asjaft aru andma.

Märdi haigeksjäämisest jaadik oli palju aega mööda
läinud, kuna tema kraawikaewamiste-töö, mis pooleli jäi,
kellelegi teisele oli ära antud. Kui Märt ja Mari jellest
teada jaiwad, läks Mari uuesti härra palwele. See oli
awalik ja kindel kui raud oma õiguse juures, ning ütles
sauna-Marile: „Sinu Märt jättis minza töö pooleli ja
tegi minule sellega suurt kahju. Mul on täielik õigus
tema käest kahjutasu nõuda, aga mida ma niijuguse käest
wõtan. Mine oma teed ja iitle oma mehele, et ta teine
kord jeda enam ei teeks, ja jätku ta ka oma kihutustööd
järele...“

Alga Märdil oli külm ja tal puudus leib. Rewa-
dijed päitefektired, mis wäljas nii kuldjelt paistjivad, ei
suutnud teda joendada; Märdi filmis oliwad päitefektired
mustad ja külmad, nii pimedad ja walusjad. Need joen-
dasiwad teisi, aga mitte teda. Kuid Märt tahtis sooja.
Ta puges lambanahkse kasuka sisse.

Noor perepoeg tuli Märti waatama ja tõi talle leiba.
Märt just leiba ei tahtnudgi, ta oli ka ilma leiwata ehk
koguni wähejega ära harjunud.

„Kas nüüd on juba lõpp?“ küsis Märt suure igatsujega.

„Weel ei ole. Ligi seitsekümmend jaadikut tahawad
weel kõneleda.“

„Alga ükskord ikka lõpp tuleb?“

„Wist küll.“

„Wahest antakse tulewaks kewadeks, ehk koguni juba
suwel wõi sügijel maad kätte.“

„Wõib olla.“

„Piawad andma ... muidu ei saa.“

Linnukesed laulsiwad jaunaräästas ja all jõeese ääres
pajude otjas. Nii lustilijelt laulsiwad nad. Märt lin-
dude laulu ei kuulnud. Tema kõhis ja rögastas. Juba

tuli werd. Märdi kopsud niutsusiwad ja Märt jülitas werd. „Kuulakšın ka lindude laulu aga rinnad ei laše“, ütles Märt. — — — — —

Terwe nädal oli jellest mööda läinud, kui kordnik wiimane kord Ribuwitsja jaunas sees käis. Märdile kõneldi, et kõrged ülemad tema terwišt katsuma tulewad ja Märt ootas neid nii wäga... Ta mõtles ja ütles: tulgu mis tuleb, pahemat ei wõi ifkagi tulla.

Rahetšamal päewal oli Ribuwitsja jauna juures elaw liikumine. Kreišiülema noorem abiline ja kreišiaršt oliwad koha peale wälja jõitnud. Mendega ühes oliwad kaks kordnikku ja wiis strashnikut; ka wallawanem oli oma nelja wahimehega platšis. Märt kõhis ning rögastas nagu harilikult. Mari filmad oliwad niisked. Mende poeg oli jälle ulualla pugunud.

Ülemad astusiwad esimesel hoobil jauna sisse, kuid warsti tuliwad nad sealt tagasi õue. Nad ei olnud niisuguse õhuga harjunud...

Kreišiaršt hakkas õue peal Märdi terwišt katsuma, kusjuures ta Märdile mitmejugušeid küsimişi ette pani. Märt kõhis ja rögastas ega saanud palju wastata.

Ülemad kehitašiwad õlanukkasi. Kordnik, strashnikud ja teised inimesed waatašiwad waitšelt pealt.

Ülemad pidašiwad ijekeskis nõu. Näitas, et küsimiše otjustamine raske pidi olema.

Märt kõhis...

Kreišiaršt waatas nuriwalt Märdi peale. Siis kõnles ta jälle noorema abiliseega. Noorem abiline omalt poolt kehitas õlasi ja ütles нельзя. Mis jee „neljaaa“ tähendas, jeda teised ei teadnud. Wallamehed pöörašiwad üksteise poole ja jostatašiwad. Kordnikud ja strashnikud seišiwad jušt kui maa sisse pandud postid.

Kõik ootatašiwad, misjuguše otjuse ülem teada annab. Otjus oli järgmine: Härral kreišiarstil ei ole kõiki arštliši katjeriistu wõi abinõuwişi ühes, ja jellepärast ei ole tal

wõimalik Dhaka terwise kohta kindlat otjust anda. Härra poliitseiilem leiab, et Märti tema mäsJulise tegewuse pärast mitte wahi alt wabastada ei wõi. Mõlemad härrad aga tahawad weel täna asjaga otjusele jõuda ning käsiwad Dhakat kihelkonnatohtri kabinetti wiia, et seal teda lõpulikult läbi waadata. Wallawanem piab wiibimata küüthobuse muretsema.

Ülemad jõitsiwad ees minema. Kordnikud, strashnikud ja wallamehed läksiwad küüdimehega ühes.

Küüdimehel weuwanter raputas ja kolises. Märt kõhis ning rögastas. Ta jülitas werd. Wastutulejad jäiwad seisatama ja waatasiwad imestades Märdi wiija-tele tagant järele.

Päike paistis õige soojalt. Aga Märdil oli külm, päike teda ei soendanud.

Metjast läbi jõudes tuliwad mõijapõllud nähtawale. Lihawad, mustawad-rohelised oliwad mõijapõldudel wiljaraajad. Märt waatas uuriwalt ja mõttes. Siin oliwad needjamad põllud, kus tal kraawikaewamise-töö pooleli jäi. Märt kõhis ja jülitas ning tundis oma juus mulla maitset. „Just kui muld oleks rinnus“, ütles ta küüdimehel ning küsis: „Kas Peterburis on juba maa asjaga walmis jaadud?“

„Ei, jaaditud jõitsiwad pühi pidama.“

Wõib olla, et ta wastust ei kuulnud. Märdi käsi tahtis üles tõusta, langes aga maha. Märdi filmad läksiwad finni, jäädawalt finni.

Rong liikus edasi...

Walwuse all oli külm furnukeha...

Minu mured.

Mu muredel on palju lapsi —
nad pidu piawad mu raugenud südames.
Mu muredel on palju pisaraid —
need õitsewad kui lilled silmades.

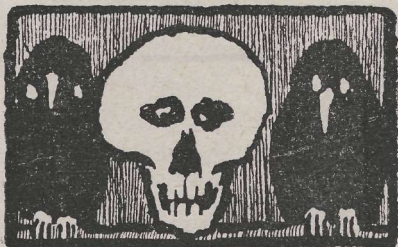
Mu mured on kui päiksed,
mis werewärwidela merde wauwad —
ja iialgi ei wau.

Mu mured on kui lauluääled,
mis oigades ja nuttes kaugel kauwad —
ja siisgi iialgi ei kau.

Nad on nagu sepad, kes tauwad
mu hingele ahelaid,
ja nagu rööwliid, kes rauwad
mu südame hiiepuid,
ja pisaratekeskedest alla
kesk pimedat sügiseööd
need lauldes siis lasewad.

Mu muredel on palju lapsi —
nad piawad pidu mu südames,
nad oigawad, leinawad tasa
mu elu-laulu sees.

Fr. Mihkelson.

Saisewa weega tiik.

Muinasjutukene. Mihkel Mitsam.

Kusgi riigis, rahvarikkal kohal, juare käidawa tee ääres, oli määratu juur tiik.

Tiigiwesi oli paha ja haijes kangesti.

Weehais uimastas elanikkusi ja teekäijaid, nii et neid tihti sinna sisse libises ja ära uppus.

Tiik oli wägewa peremehe omandus ja see ei lasknud tiiki ära kautada, sest et ta partiji pidas ja need seal nuuda jõomas käiswad. Partidest jai peremees palju julgi ja nendest lastis ta enesele patjasi walmistada.

Elanikud hakkasiwad nõu pidama, kuda õnnetuste wastu abi otsida. Peeti selleks koosolekuid ja kongressi.

„Paneme tiigile kaitsepuud ette!“ tehti seal otsuseks. Tehtigi kaitsepuud ette.

Mürgine weehais uimastas aga möödaminejaid ja fiskus nagu magneediga oma poole. Uimastatud kautas tafakaalu, jalad kerkiswad ja üle kaitsepuunde kukkus ta põhjatumasje tiiki ning wajus põhja.

Minult wullid weepinnal näitawad weel jeda kohta, kuhu waesekene kadunud . . .

„Istutame puud ja lillepõesjaid tiigi ümbrusesse : need lautawad head lõhna laiali ja takistawad tiigi haijemist.

Istutati.

Tuuled tõusiwad ja kandiswad haiju noorte puude

ja põesaste peale. Hais oli fange ja mürgine; peagi wajušiwad lehed ja died longu ning närtšiwad ära.

Hais muutus wäljakannatamataš; nõrgema terwi-
lega inimestel walutatiwad pead ja kadus terwis . . .

Zällegi oldi nõuta.

Mitmed arukamad mõtlešiwad tiiki umbe ajada.

Seal jaatis tiigiperemees oma julased wälja ja
lastis umbeajajaid laiali pillutada iga ilmakaare poole...

Tiik lautab endistwiiji haisu laiali, kihwtitab ümb-
ruskonna õhku ja uimastab elanikkugi ja teekäijaid.

Elanikud kannatawad, uimastatud märatšewad ja
langewad maha.

Uga tiigikaitseja B a c h u s naerab kahjurdemšalt,
kihwtifelt.

F. M.

A. U.

Ärge laulge!

Ärge laulge! Seda viisi
 ma ei suuda kuulata.
 Hinge põhjas sedaviisi
 hakkab walu õõguma.

Ärge laulge armastusest,
 õrnusest ja ündsusest!
 Laulge wihast, pimedusest,
 rõhumi:est, raskusest ..

J. Kreek.

Heid on kolm . . .

Maksim Gorki järelle M. Dorgu.

Maapeal wõitlewad Punane ja Must.

Kustutamata jänu inimeste üle walitseja — on Musta püüd. Tema lautab inna üle oma raskest rufuwad tiiwad laiali; tema tahab, et kõik inimesed tema sõna kuuleksiwad, teda teenitsiwad; tema püüab inimesi kullaorjadeks teha ja wale ning ülekohju wõrku meelitada; ta kutsub isegi Sumalat appi, et wiimane tema raudset rõhumist ja pimedusetööd edendaks.

Tema ütleb külmalt:

„Kõik on minu pärast! Mina olen wõim, tugewus, elu mõte ja tundmus, kõige ilma, kõige inimesefoo üle walitseja. Kes selle wastu on, see on elu wastu . . .“

Duline püüdmine ja tung näha, et elu waba, hädaohuta, inimlik oleks, on Punase palawam soov. Tema mõte põleb alati leekiwalt, kustumata, kõik elu tumedaid külgest heleda õigusetulega walgustades. Tema mõte õhutab igalpool wägewa wabadusetule põlema, ja see wägew tuli lautab oma leegid üle uduse, pimedema waa laiali, unistajatele õiget teed näidates.

Tema ütleb:

„Kõik on kõitide pärast! Kõik on ihetaulised, igalige südamis peitub terve ilm oma heade ja halbade külladega. . . Kesgi ei tohi end teiste wõimu alla anda, kellelgi ei ole õigust teisi oma käpa alla kiskuda; wõim wõimu tarwis on ülekohus . . .“

See õiguseriitli wõitlus pimedusewõimu peletusega ongi elu oma headustega ja hädaohutusega, luule ja kurbmängudega.

Punase ja Musta wahel rabeleb ja heitleb aralt wäike Hall. Tema armastab ainult rõemust, lahedat, waitset elu; tema film armastab ainult küllust ja selle armastuse tõttu wabiseb ta, kui langenud naisterahwa nõrk, tõhnetu, närtsinud teha. Tema on walmis orjakombel mõlemate — Musta ja Punase — poote kalbama, kui aga tema elu endistwiisi lahedaks jääb. Kõik elu on temale peeglik, kust ta ainult oma nägu näeb. Temal on üks õik, kes teda toidab, joodab, katab — loom ehk inimene, idiot

ehk genius. Tema südamas peitub ainult argtus. — ta ei ole midagi ega saada midagi inimese soov heaks forda. Tematahob elust pal' u lõbu tunda ja kardab rahutust, — see aga teeb teda walelikuks, falalikuks . . .

Kui Must wõitluses oma pead tõstab ja Punane taganeb, — äsjitab Hall kawalalt Punast:

„Woata, kuida tagurlus edeneb!“

Kui aga diguse- ja wabaduseriüitel wõidab, sojistab Hall Mustale:

„Ole ettemaattik: anarhia wõtab maad!“

Kui ta näeb, et Must wõitluses ära on wäinud, segab ta ennast kohe wähele ja püüab mõlemaid digelt teelt kraawi ajada.

Übeda keelega ja mahedate sõnadega ütleb ta Mustale:

„Sseenesestmõdistä on inimesed lojused, kellele karjast tarwis, aga minule näitab, et aeg oleks karjamaad laiendada . . . Ku fellele, mis neil on, wähe juurde lisada, saab neile ehk küll wähen, kui nõd wast tahawad, kuid ometi rohkem, kui neil praegu on ja nad jääwad wõib olla rahule. Luba mind asja korraldada . . .“

Teda lubatakse. Ta hakkab aga kohe oma sooja, pehme: pesa kohendama, ning jätab teised ruudustkanvatajod wõpist kõrwale.

Punane astab uuesti julgemalt wõitlusesse. Kawal Hall astub kohe Punase juurde ja räägib isalikult:

„Aeg on elutingimisi parandada, kuid korraga on jüisgi wõimata. Natukene täna, natukene homme, — wiimaks on kõid soowid täidetud ja kõid on paradüüsis . . . Must annab järele, kui asja mõistlikult ajame . . . Luba, ma räägin temaga . . .“

Ta selle peale waatamata, kas teda lubatakse wõi ei, püüab ta ikka oma soojasse pesasse: rohkem sulgi koguda . . .

. . . Punane lähleb aegajalt tumedamaks. Must aga lautab oma tiiwu ikka rohkem laiata . . . Elu muutub uduseks . . . Hall aga rõdemustab ja wäatab hirwitades ühele ja teisele poole. Tema wõib kõid oma puhtad mõtted ära müia, tema teebgi ainult seda, kuid mitte kunagi ei tööta ta tõsise elu kasuks . . .

See wäikene kahetseelne kelm oskab imeosawasti äärmiste punktite wahel keskkoha wälja otsida . . . Keskpäigas sammudes tallab ta kõid eludiekesed porisfe . . .

Hall hoiab rauka surma eest ja takistab õitsewa lillakese elu; tema on julguse, diguse, wabaduse igawene waenlane . . .

Hea walitseja.

Hiina jutuke.

See oli juba ammuigi . . . muinasajal, kui Hiina=maal furd wäga hea walitseja elas. Igatahes ei mälesta furnid teda enam mitte. Tema headus kostis ühest taewariigi otjast teije ja laskis ennast ka kõige wiletsamas ja kõige pimedamas korteriurkas maitsta.

Ja see sündis, et inimesed, kes alati kurjad, rahunad ja tänamata meelega on, walitseja headusest aru fainwad, temast lugū oskasiwad pidada. Nad hakkasiwad oma head walitsejat igas taewariigi otjas kiitma. Kiidulaulud kostsiwad linnaft ja maalt, mäelt ja orust, lossiit ja urfikust. Minult mõned, kes ennast nii raswa oliwad fõõnud, et nad enam oma ninagi ei wiitsinud nuujata, waid jeda teiji lasksiwad teha (wõi kui teifi ei olund, siis käisiwad nad tatije ninaga), waiksiwad hooletumalt.

Kuid waata, walitseja oli hea, ilmlõpmata hea, ja ta ei jallinud, et inimesed tema headust kiidaksiwad, teda ülendaksiwad. Sellepärast andis ta kindlad käjud wälja, et kesgi oma walitseja headust mitte ei kiidaks — ainult Jumalat wõida kiita. Ka pani ta terve karja tarku riigimehi ametisse, kes jelle järele pidiwad walwama, et tema käsku täidetakf ja wastajeid karistataks.

Kuid inimesed on kurjad lapsepõlvest jaadid. Nad on wastased käskuji täitma ja on keelatud wilja peale maijad. Nad kiitfiwad oma head walitsejat edasi.

Ja waata, sõna läks heast walitsejast wälja ning kiitjad wõeti kinni ja heideti kiwikoobastesse ja maa-alustesse urgastesse, kust nende kiidulaulud kellegi kõrwu ei pidanud kostma. Ja et nad neid, kes nende juures wahil seisiwad, oma lauludega ära ei rikuks, selleks lasti wahi tide kõrwad wahaga kinni walada.

Kes juudab aga merejügamused läbi wõrida, juukiefarwad peas ära lugeda ja elawate inimeste jüdamed ja neerud põhjani läbi katsuda? Minult juur ilma waim ise.

Meie hea walitseja, kõige tema headuse peale waatamata, ei olnud aga nähtawasti mitte ilma juure waimu liigist: ta ei näinud inimesi läbi.

Wangikodades olijad ei waitanud mitte: nad karjusiwad kui pöörased ja hullumeelsed oma walitseja headusest. Nende karjumine oli kui kõuemürin, mis läbi müüride ja wõlwide kostis. Isegi wahid, kellede kõrwad wahaga oliwad kinni joodetud, kuulsiwad nende waimustawaid kiituselaulusi, ning nii mõnigi nendest hakkas jalas wangidega kaasa ümisesema.

Targad riigimehed oliwad aga oma ametis hooljad: nad andsiwad kõigest sellest heale walitsejale teada. Ja kui jee oma headust nõuandjate puhastawas tules oli proowinud, käskis ta lahkelt naeratades:

„Pange nende jalad ja käed raudu, pekske neid, kuni neil liha luude ümbert lahti läheb ja andke neile nii wähe süia, et nad enam nii waljusti ei jaksa karjuda.“

Silmapiilk jaadeti jee käsk täide.

Igawene juur waim, kelle armust meie hea walitseja oma troonil istus, kui määratu ja põhjatu oled ja oma tegemises, ja misjuguje otjatu kurjuje oled ja inimeste jüdametesse istutanud.

Peagi toibusiwad wangikodades waewlejad ja jällegi kõlasiwad jealt poolt kiidulaulud.

„Lõigake keeled neil suust ära, wabastage nende käed ja jalad raudadest ja laske neid wangikodadest wälja“, käskis hea walitseja.

Mõne aja pärast tuliwad aga targad riigimehed jällegi oma head käskijat tüütama.

„Nad kirjutawad“, ütlesiwad targad riigimehed.

„Raiuge neil käed ja jalad otjast ära“, wastas hea walitseja lahkelt naeratades ja heitis siidijohwa peale pikali.

Targad riigimehed tõttasiwad käsku täitma.

Kuid hirmunud oliwad nende näud, kui nad jällegi oma ijanda ette tagasi tuliwad.

„Armuline ijand, ju pea ja südame ümber lehwitseb ilma juur wain, halasta meie peale. Su headus on põhjatu, anna andeks meile. Meie oleme ju käjud karwa pealt täitnud ja oleme inimeste kurjust peksmisega, wangistamisega, näljutamisega, piinamisega, põletamisega, rõõwimisega ja tapmisega püüdnud wähendada. Kuid kes tunneb merejügarawujed ära, kes wõib jeni teadusele piirisi panna, kes uurib inimeste südamed ja neerud põhjani läbi, wõi kes suudab nende kurjust ära mõeta? Terwe riik on keeletute kirjadega üle küllwatud ja terwe rahwas lueb neid ahnesti. Ja waata, nad kiidawad taewaste wägewust, millede uskewõti sinu käes on, nad hõiskawad sinu heldusest ja headusest ning jee kestab kui kõnemüriin. Mis piame meie tegema?“

Hea walitseja naeratas endistwiisi lahkelt, kui ta ütles:

„Dooge süüdlased kõikide omakjete ja tuttawatega kohtuplatšile.“

Kui jee käsk täidetud oli, ütles hea walitseja:

„Minu wõim ja headus on kõige kõrgemast waimust ette ära määratud, sellepärast ütlege nendele kurjadele kiitjatele, et nad oma kiidulauludega ilma juurt waimu tiutawad. Aga waata, ma awan nende ees taewaukjed ja seal wõiwad nad igawesti oma kiidulaulu jäi kõlada lasta! Kas mõistate?“

Riigimehed nokutasivad jaatades päid ja läkšivad ära. Natuke aja pärast ilmušivad nad jällegi oma käsija ette ja ütlesivad kumardades :

„Hea ja armuline taewariigi walitseja, sinu käsk on täidetud, terve õitsew riigipind ou nende kehadega kaetud selle ees ja armulijelt juure waimu riigi awasid.“

„Külid minge ja kuulutage neile ja kõikidele, et igaüks, selle ees ma teije ilma wärawad awasin, minu headust ilmlõpmata kiita tohiwad.“

Riigimeeste kehadešt käis hirmuwärin läbi. Nad ei teadnud, mida nad enam imestama pidiwad, kas oma walitseja headust wõi tema tarkust. Ja nad läkšiwad üle terve riigi laiali ja kuulutasiwad :

„Ilma juure waimu tarkus on otšata, meie armulise walitseja headus lõpmata. Ta lasseb wiimsepäen a pasuna läbi puhuda, et kõik maapealsed ja maaalusjed jurnud tema headust waitimata kiidukõlaga wõiwad jaata.“

Suur imestusewärin tuli kõikide peale, kõlas ju see kuulutus ühest taewariigi otšast teije, sest jurnukehad katšiwad terwet õitswat riigipinda.

Lõpmata aastad on taewariigis mööda läinud, paljud head walitsejad on seal rahwa üle käsikjaks olnud, kuid jelle walitseja jarnast ei ole enam kesgi näinud ega kuulnud. See oli aga ammu, wäga ammu, igatahes — j u r n u d ei mälesta teda mitte enam.

A. S. Tamsaare.

Eit.

Laipmanni süejonistus.

Git.

Vaipmanni joonistuse juurde.

Wana emake!

Sa oled tööd teinud.

Sa oled Jumalat palunud.

Sa oled riigikodanikka loonud.

Sa oled sõna kuulnud.

Sa oled kannatanud.

Palju, palju oled ja tööd teinud, palunud ja kannatanud. Terwe pika eluaja.

Ja nüüd, tormilisel eluõhtul, elatad ja ennast armuandidest . . .

Tõesti, „armu“ oled ja küll ära teeninud!

S. S.

Laulik.

Ta oli väikeste, rõhutatud inimeste laulik. Ta laulis hilgavast tulewikust, ja ta lauluhelide sekka segasivad end ahelate kõlsemised. Ta laulis laua . . . Viimaks tuli tund! Ära on wisatud ahelad, purud on wangikoja ukseid . . . Ses on võide tud wabaduse eest võitlmine. Võitlus elu ja surma peale. — Muji kiituselaulusi!

Kuid laulik waikis. Ta laul oli orjade-laul. Aga wabade inimeste jaoks ei olund tal helisi.

Ta ta jooksis ära, ning iial ei nähtud teda enam . . . Aga waba inimene wõttis ta lõhkenud kandle pealt keele, tõmbas selle oma wibu peale. Wägewalt wärises keel ja saatis üle maa oma kutsje . . . ja kõlas wõiduhüüd:

Wabaduse eest! Wabaduse eest! Lauliku hing on meiega ja juhib meid! Küllalt endistest lauludest! Tõlle! Edasi, felttimehed! Wabaduse eest!

Ta wägewad, wõimsad helid lendašiwad taewa poole ja äratašiwad loodust . . .

K. Oitrošski järele G. G. Tomberg.

Nii oli . . .

(Vana wagajutt.)

I.

. . . Ja Israeli kakssteiskümmeend suguharu jäiwad nõutalt seisma.

Nende ees oli meri.

Metslik taltsutamata . . . sippus ta meeletult üle kallaste paistlas wästu taewast hiiglalaened, millede wahelt tume ja armuta põhjatuis oma mõetmata kurguga põgenejatele wästu aigutas

Seljatagant lähenes waenlane.

Juba kuulbus ta hobuste hirnumine. Maa wabises kappjade müdina all Juba paniwad sõjariistade kõlin ja egiptlaste rõdemühüübed õhu wanuma

Ja Israeli kakssteiskümmeend suguharu jäiwad nõutalt seisma

Ses ootas meri.

Taga — orjapõli.

Kuhu minna ? . .

I.

Siis astuwiwad Israeli wanemate suguharude juhid, Nuubent ja Suuda juhid ette.

Nemad oliwad juba Egiptuses juhtiwat osa mänginud Tartuse, hallide juukste eest ja mõistuse eest — üheforraga Waraot ja oma rahwast teenida, oliwad egiptlased nad Israeli ette otsa seadinud.

Ja nad oliwad targalt oma rahwa ille walitsenud. Soolega oliwad nad walwanud, et noored orjad töö juures laisklema ei hakkaks; et teliskiwide hull igapäe raga kaswaks; et Egiptuse piramidid ikka kõrgemale ja kõrgemale taewa poole kerkiksid ja et egiptlased Israeli rahwast kiitwalt kõneleda wõiksid:

— Nad on aufad tublid orjad! . .

Nende hoole ja tarkuse eest, nende hallide juukste eest armas
tafiwad neid egiptlased ja kartiivad juudid . . .

Müüd astuſiwad need targad juhid ette ja ütlesiwad :

— Kus käed jõuetumad on, seal piab mõistus appi tulema.
Kus nooruse julgus ära lõpeb, seal ilmub ta ajemele wanade tarkus.
Pane seda tähele, Iſrael!

Wali on Warao. Kuid halastamatam on meri! Rasked
on Egiptuse ahelad. Kuid weel raskemad on merelaened :
Lõmuda on piis orja seljale. Kuid weel armutumad on mereuſjäd.

Et waligem siis kergema. Algame egiptlastega läbirääkimisi . . .

— Kuid nemad lööwad meid ju sellest hoolimata ikkama-
maha! tõlas arglikult rahwa hulgaſt.

— Ei löö! kinnitafiwad Kuubeni ja Suuda ſuguharude juhid

— Meie palume, et nad meile elu kingiwad. Meie tõutame
tulewikus minewiku heaks teha. Meie kustutame hoolſa tööga
oma süü. Manduse ja kannatusega lunastame endile uuesti
egiptlaste uſalduſe. Ei nad löö meid mitte maha . . .

Ja rahwas hakkas kahes mõttes wanuma . . .

III.

Siis tõlas korraga üle rahwa hulga hääle. Seal kõneles
Mooses.

— Mu rahwas! — hüüdis fuur juht ja prohwet :

— Iſraeli rahwas! Kaks karistust on taewas inimesele
läkitanud — surma ja orjapõlwe. Surm lõpetab meie olemas
olemise ihu filmapiiguga. Orjus imeb elu pikkae aastate jookſul.

Surm ei tee haiget. Orjus võtab meilt piinates iga ſekund
Miks jätete teie nii aralt surma ees seisma ja tahate tema
eest orjuse kiliinte wahete põgeneda! Pähme meresſe!

Las näeb waenlane parem meie ſurnutehasti, kuid argu
nähtu ta meid põlwi oma ees.

Las katavad meid laened, kui argu katku meid häbiga
meie juhatajad, kes waenlaste jalgade ees lamades oma hallide
habemetega nende kingadelt lolmu tahawad pühkida.

Meresſe! Ja, wõib olla, sünnib weel ime . . . julgetele
sünnib ta ſagedasti . . .

IV.

Ja Mooses ſirutas oma kapi mere poole.

Sa ſündis ime. Iſraeli nooremast ſuguharust, Benjamini
ſuguharust, astus hulk noorimehi wälja ja tngis julgelt mere poole.

Sündis teine ime. Mõrgades, nagu oleks ta nende jul-
gust imestanud, lahkus meri noorte meeste ees kaheks.

Noored mehed tormasivad edasi ja otisivad laenetes fait-
set orjuse eest.

Kuid laened taganesivad nende eest, fertisivad müürina
kahele poole ja laulsivad mölla'es ja wahutades kiidulaulu julgusele.
Loodusejõud taganes wapruse meeletuse eest. Loodusejõud
andis julgete waimlisele tahtejõule alla.

Ja edasi tormasivad noored mehed. Nooremad noorema-
test rajasivad orjarahwale teed wabaduse poole.

Nende järel wenisivad Ruubeni ja Suuda hallid ja targad
juhid . . .

V.

Rii oli . . . Rii on ifka! . . .

D. G. D'Or'i järel P. D.

Mustatöömees ja Walgekäemees.

Mustatöömees.

Mis ja meie juurde tikud? Mis sul tarwis? Sa pole meie . . . Kasi minema!

Walgekäemees.

Ma olen teie, wennad!

Mustatöömees.

Ruda nii: meie oma! Mis ta weel wälja mõtleb. Waata kas ehk mu kätegi peale. Näed, kui mustad nad on? Sõnnikuga lehkawad ja tõkatiga, — kuid sinu käed, waat, kui walged. Ja misga nad weel haijewad?

Walgekäemees (käsi wälja sirutades).

Nuujuta.

Mustatöömees (nuujutades).

Mis jee piaks olema? Nad nagu lehkajiwad raua järele.

Walgemees.

Raua järele, jah. Terwelt kuus aastat kandjin nende peal rauast ahelaid.

Mustatöömees.

Aga mis eest siis?

Walgekäemees.

Selle eest, et ma teie kajude eest hoolitsejin, tahtjin wabastada teid, halli ja musti inimesi; astujin wälja teie piinajate wastu, mäsfasin . . . Ja pandigi kinni.

Mustatöömees.

Pandi kinni? Kes lästis mäsjata!

Rahe aasta pärast.

Seejama mustatööline teisele.

Kuule, Peeter!.. Kas mäletad, kui ülemineval
juwel üks „walgefäsi“ jinuga kõneles?

Teine mustatöömees.

Mäletan... mis siis?

Esimine mustatöömees.

Teda poodakse täna üles; niijugune käif olla tulnud.

Teine mustatöömees.

Wist mäsfas ikka?

Esimene mustatöömees.

Mäsfas, jah.

Teine mustatöömees.

Mii... Kuid, tead mis, wennas: kas ei saaks
tudagi seda nõbri kätte, millega teda üles poodakse? Kää-
gitakse, see tuua juurt õnne majasse!

Esimine mustatöömees.

Tõsi. Waja katjuda, ehk saame, wennas.

J. Turgenevi järele G. G. Tomberg

Mul pole jõudu.

Kõrwalt waatsin su häda,
süda tilkus werd...
tahaksin küll awitada,
waigistada merd.

Aga, wend, mul pole jõudu,
ise nõdrake...

Katsu kindlal meelel sõuda,
saad ehk kaldale.

Leopold Pinder (1904).

Kodanlised naliad.

Kui Nopsmanni-isand õhtul jeltšimajasse nutilanda ilmus, oli ta osjine nägu hirmus tujane. Kaarik ja Pumberg, kes teda oodates juba lauas istuſiwad, pilgutaſiwad itſitades teineteisele filma, kui mänguſõbra longus pea ukſe wahel nähtawaks sai, jeſt juba oli lugu linnas ringi käinud ja ka nende kõrwu puutunud.

„No, ſul olla ju minewal ööl külalised käinud“, algas Kaarik muigutades. „Kas olid ka anſa wanapoifi wiiji ükſi woodis, wõi ehk leiti —“

„Pea ſuu!“

„Eks ju armastuſekirjad ole nüüd wiſt kõik mundri-meestel lugeda“, torkis Pumberg omakorda, „jeſt ega nad ometi muud feelatud kirjandust ſinu juureſt wõinud leida...“

Nopsmann pani juutäie wa tulist ja wajus oma kõige targemaga pillamisi tooli peale, mis jelle koorma all hädaohtlikult ägema hakkas.

„Kas teate, kui ta kurat mul praegu käes oleks, ma küpjetakſin ta orgi otſas jatuskaks! Nadikael, niisugugune!“

„Kes jüis?“

„Muidugi jee, kes politſei mulle kaela ſaatis! . . . Terwe öö ilma uneta... korter pahempidi pööratud nagu ſiapesa... lõunani politſeis wahi all — ehmatuſ ja häbi pealekauba!“

„Sa arwad siis, et kesgi salakaebtuse —?“

„Mis ma arwan — ma tea n jeda! Tuttaw-
pristawiabiline andis mulle poitjeis jelgesti märku.
See ju nüüd igapäewane asi... Aga ma talle ei kingi
Worst worsti wasta!“

„Kas tead siis, kes ta on?“

„Muidugi — see tähendab, ma arwan k a h e i-
meje peale; kumbgi neist julgesti on...“

„Teine wiist Hindrekson, ju wana wõistleja äris ja
armastuses, naeris Pumberg.

„Tema neh! Olla trine ju hiljuti ähwardanud, et
ta mulle kord hea nalja mängib. Need paar raswast
juutäit, mis ma tal wiimasel ajal ära nähwajin, ei lähe
tal meelest... Aga kahtluse all on mul ka üks tööline,
felle ma mõne päewa eest minema kihutajin, sest et ta
teiji üles äsjitas palgakõrgendust nõudma.“

„No, kui sa ei tea, kumb oli, siis on raske kätte maksta...“

„Mis kuradi raste! Wiskan mõlemale lingu kaela
— emb-kumb ikka oli!“

„Mis sa neile siis tahaksid teha?“

Podrätšik Nopsmann, kes ennaft „poumeistriks“
nimetas, waatas piiluwalt ringi, enne kui ta juu nae-
rule tõmmas ja sojistades kostis:

„Tahan neile niisama uugust nalja wasta mängida!..
Loodan, et juud oskate pidada... Sa kui mulle abiks
lubate olla, siis on tänased punsid minu poolt.“

„Mil wiisil abiks?“

„Teie olete Wene keele mõistjad ja enam kirjamehed
kui mina — tõmmake kaebtus siinsamas mõlemate peale
walmis.. Nende ahi jaab, kui õnn hea on, palawan,
kui nad mulle kütsiwad, sest ma arwan, nende juurest
on midagi leida. Miesjugal praeguse aja töölijel pole
misgi keelatud lehte wõi raamatukest kodus, ja Hindrek-
soni pojast, kes gümnaasiumis käib, on mul teada, et ta
punast kraami lueb. Käib kaebtus wanamehe kohta, eks
siis lähe ka tema kontosse, mis korterist leitakse, ja me-
hike jaab mõni aeg kivilaewas jidida... Tore nali, mis?“

Kaaril ja Pumberg waatajwad wilksti üksteise
otsa, siis tähendas esimene:

„Mis ja ütlesid, Nopsmann — tänased punnid on sinu poolt? Minult punnid? See on vähe, wennas!“

„L i i g vähe“, tõendas teine taga, „naeruväärt vähe! Paari klaasi punniga pole ometi midagi ära tehtud asja juures, millega wiimaks veel sisse võib kukuda. Seft ke' kurat teab, kas ja ije juud ostad pidada!.. Kui kahekümneviieje täna õhtu lennata laised, siis ehk võiks juba kaupa hakata tegema...“

Wiia tingimine algas, sest rikas Nopsmann oli mees, kes waiß-kopikale kas wõi mere põhja järele läks. Aga et ta kättemaksimise-himu põlew oli ja „nali“ hea tõutas saada, siis kergitas ta oma pakkumist järk-järgult, kuni kümne rublani, millega Kaarik ja Pumberg, kauplemisest wäsinud, wiimaks leppisiwad. Nopsmannil aga oli weji filmas inimliku ahnuje üle, mis sõprusjegi ees risti ette ei löö, ja ta kahetjes jälle kord elawalt, et ta nii „w ä i k e n e“ kirjamees oli, kirjamees nimelt, kes oma nimegi alles wiimastel aastatel kolme risti ajemel tähtedega õppinud kirjutama — umbes nõnda: „nobsmain“.

Kui lõik kolm üksteisele auõnalise tõutuse andnud, nalja täiesti „eneste wahela“ jätta, mindi kaardituast, kus nad jeni ükfinda olnud, puhwetiruumi, lepingut „findrali-napsudega“ finnitama. Esimisele „findralile“ järgnes teine ja kolmas, siis tuli hea „patarei pilšeneri“, misweale kolmekordsed „soojad jakid“ selga tõmmati. Kui Kaarik ja Pumberg wiimaks lugemisetuppa „tööle“ läksiwad, hiihgasiwad mõlemate näud kõige rõõmsamast naljatujust. Nopsmann aga jäi puhwetisje hapuka näuga mahatehtud õhtuööfi ja mitmeüguuseid uusi märjukesi tellima.

„Ega me lollid ole, et wa Hindrefioni sisse hakame kukutama“, sõjistas Kaarik lugemisetuas sõbrale hiritatades sõnwa. „Pole ta meile ilmašgi kurja teinud, kuna see kitsipung jeal meid kaardilauas mitu korda nõdalas pügab ja saagiga igakord minema paneb, ilma paari õlut ostmata...“

„Just minu mõte“, itjitas Pumberg wastu. „Ja mis nalja see meile teeks, kui tešgi tundmata tööline õlju langeks, keda meie film pole näinud!... Kas tead

Zuku, mul on hea plaan: torname wa kopikaweeretaja enese weel kord jisse! Kirjutame sandarmi-walitsusele, et esimist läbiotsimist väga pealiskaudselt on toimetatud, et mõni ruum majas, kus mõndagi leida, otijatele jil-madewahеле on jäänud."

"Sinu plaanile wõin mina lisa anda, mis naljale alles krooni pähe paneb, kui kõik hästi läheb", nohistas Kaarik, käega juud hoides. "Sa oled wist kuulnud, et Nopsmann oma elatanud äriosalise noore naisejusega salamahti rosinaid jöõb. Niipea kui wana Kirjipuu äriasjus kuhugi ära reijib, wõid julge olla, et Nopsmann emandafest trööstima tõttab. Kirjipuul on Rakweres paar maja. Iga kuu esimiseks jõidab ta sinna üüri wastu wõtma. Homme on kolmasümmes esimine. Ohtuse rongiga jõidab Kirjipuu wististi Rakweresje. Pane tähele, Nopsmann homme õhtu mutilauda ei ilmu"...

"Noh, ja siis?"

"Mis muud, kui juhime mundrimehed homme õõjeks ka Kirjipuu korterisje! Läheb kõik, nagu ma arwan, on Nopsmann õõjel äriosalise naisejusele küllalijeks, siis — siis sünnib tükk, mida paar aastat naerda saab... Juhub aga misgi takistus, nii et Nopsmann oma kodus on — eks me siis pia jelle naljaga leppima, et ta korter teist korda pahempidi pööratafje. Et otjimine tõesti ületulewafel õõl ette wõetats, jeks paneme kirja, et mõlemates korterites jel ajal salakoosolekuid peetatsje... Mõnus, mis?"

Nad turtjufiwad enestele pihku naerda, ja moonutatud käega hakkas Pumberg löbu-tõutawat kaebtust paberi peale kriiputama, kuna Kaarik filmakirjaks Nopsmanni käest Hindrefjoni ja töölife aadressijii läks küjima...

* * *

Kuu piilus kahwatanud näu ja karske pilguga ehitusmeister Kirjipuu akendest jisse. Ta hõbedafed pilgud näisiwad tubades murelikult midagi otjimat, aga kuhu ta film ligi pääses, sealt ei leidnud ta midagi, ja kust ta wahest midagi oleks leidnud, sinna ei pääsenud ta ligi. Seft jeintest ja passust riidest ei tungi ka kuu kombelik

Film mitte läbi. Ja ometi oli taewalise karstusewahi meelest, kui poleks ehitusmeister Kirjipuu abieluforteris täna ööjel asjad jälle mitte korras — täna ööjel niisama wähe nagu nii mõnigi kord ennemalt. Muhralt filmitses ta pörandaid, seinu, majariistu mööda ringi, pugesi laua ja sohwa alla, peegli ja piltide taha — ei midagi! Ja haudum waiatus igal pool, sügaw, patune waiatus . . .

Kell wõis kolme peal olla, kui sellele waiatusele äkiline lõpp tuli. Wäljast koputati ukse pihta — tugewasti, kaskiwalt, festwalt. Koputati esimest korda, ja kui wastust ei tulnud, koputati teist ning warsti kolmat korda. Ühtlasi kostis ukse tagant wali müdin, kõlin, sumin . . .

Silmapiilk hiljem nägi kuu „wooruslike“ waluga, et ta paha aimdus põhjendatud oli. Ühest uksest, mis tema pilgule läbitungimataks jäänud, ilmuwad korraga kaks helewalgat inimesekuju nähtawale. Nad oliwad nii wäheheses riides, et neid abielu=paariks pidi pidama, aga kuu tundis wana Kirjipuud ja nägi, et see mitte wana Kirjipuu ei olnud, kes ööriides emand Kirjipuu juures seisis, kes ta ööriides oli, waid kesgi teine. Ja ta äigas omal juure hõbedase piisara silmast ning jäi kurwalt waatama, mis nad nüüd hakkawad seal tema kumawal paistel tegema.

Mis nad tegema hakkawad, oli nii weider, nii pentsiit, et isegi kombeliselt kurwastatud kuu tõsine nagu naerule wenis.

Nad sibawad käja ringutades paljajalu ühest kambriist teise jooksta, nagu seisaks maja leekides. Üks jooksis ühte, teine teise külge, seejuures pörkawad potsti wastamisi ja wahel peaga wastu üst wõi seinale. Näis, nagu otiskiwad tulise rutuga midagi, nagu hakkawad millegi järele ilma leidmata, ilma, et midagi pihku oleks puutunud . . . Ja nende nägudelt paistis ahastus ja meeleheitmine . . .

„Minu mees?“ sojistasiwad emand Kirjipuu kahwatanud huuled.

„Politsei?“ ägas isand Nopsmanni plagisew suu. Ja hull wõidujooks, peata otsimine ja kahmamine algas uuesti . . . Korrald piataiwad aknate taga, nagu tahawad teiselt majakorrald alla hüpata. Aga nad nä-

giwad uulitsal tumedaid inimejefoguši seiswat, ja ruttu üppasiwad tagasi . . . Nende juhni segadus näis nii juur olewat, et nad enam ei mäletanud, kus nende riided on, kust tuast nad wälja tulnud, ja seda segadust aitas poolpimedus, mis meid tontliselt ümbritses, juurendada. Kõputamine ukse pihta aga muutus tugewaks wõmmimisefeks...

„Kes seal on?“ kiljatas emand Kirjipuu wiinaks, enam tahtmata kui tahtes.

„Politsei!“ kostis kare wenekeelne wastus wäljast. „Kõhe tehke lahti!“

Kuu ei näinud nende näguši, sest nad oliwad lõdisedes, päid kinni hoides, kuhugi nurka pugenenud, aga aga warsti tuliwad nende warjud põranda peal nähtawale, ja need tunnistasiwad, et hirmus jõna „politsei“ nad põlwili maha oli põrutanud . . . Siisgi jätkus prouafesjel weel niipalju meelemärkust, et ta ukse poole hiiüdis:

„Palun oodata, kuni riided jelga panen!“

Kuid wandumifega isoolatud wihane wastus tuli tagasi:

„Arge waletage — Teie o l e t e riides!“

„Silmapilk tehke lahti, wõi meie murrame ukse maha!“

Ning juba käiwiwad paar mürtjuwat tõuget kangi wõi mõne muu raske asjaga wastu ukse alumist tahwlist.

Mis Kirjipuu forteris jeepeale jündis, jündis kõit mõne lühikese minuti jookjul, sest — rohkem ei andnud politsei aega . . .

Siimene sündmus oli, et Nopsmanni-isand määratumate holpjudega magamisetuppa tagasi jooksis, ning woodisse julistkoti ja madratsi wahete peitu pugese, emandale, kes talle järele lipanud, käsku andes, tekki jängile peale katta. Oma juhmuises mõtles waeneke sel kombel politsei eest warjule jääda. Teine sündmus oli see, et emand ta sealt wälja rebis. Emanda sijemine hääl ütles, et just kõige hullem oleks, kui isand Nopsmann otsekohe Kirjipuni abielujängist leitaks . . .

Järgmine sündmus oli siis, et Nopsmanni-isand uisapäija kõõki põgenes. Luust ja lihast läbitungiw kiljatus lõi talle wastu. Kõõgi-Liisa, uksetaguse müra läbi

üles äratatud, seisis aluskruue wääl, põlew küünlaotsake käes, uffe taga, mille ta praegu lufust lahti keeranud. Päraniijilmil, tagaspidi tuigerdades, jäi ta walgendawa kodukäija otja wahtima, kes nagu juurtüki-pomm kõõki lendas, ust enese järel finni tõmmates.

„Liisa“, kogeles Nopsmann, ristas käsa tõstes, kõige ärdamal palwetoonil, „ma olin teie proual täna õhtu külaliskes . . . jäin natuke hiljaks . . . ja . . . ja nüüd on politsei uffe taga! . . . Politsei tahab wist Kirjipuu korterit läbi otsida, nagu igal pool linnas läbiotsimises on. Kulla kallis Liisake, ütelge politseile, kui ta mind leiab ütelge, et . . . et ma teie juures täna ööje . . . magan...“

Tüdruk, kes ruttu toibus, tundis Nopsmanni-isaanda ära. Tal polnud aimugi, et proual külaline on; tema teada oli proua kell kümme rahulikult magama läinud, nagu ta ka teda lahkesti magama käskinud minna. Ja nüüd see poolpaljas mees . . . Ta mõistis . . . Salakahtlus oli tal wana Kirjipuu noore, elumaja kaasakeste kohta mõne märgi järele juba ennegi olnud.

„Ei mina hakka kellegi ees ennaft litaks tunnistama!“ oli tüdruku pahane wastus.

„Ma annan teile kümme rubla Liisakene! . . . Mõtlege, misfugune häbi prouale, kui wälja tuleb —“

„Soo, ja minule ei ole see m i t t e häbiks!“ . . . Katfuge, et kõõgist wälja saate!“

Nüüd alandas ennaft rivas „poumeisteri härra“ Nopsmann teenijatüdruku ees nii kaugele, et ta tema ette põlwili langes . . . Wõib olla, et ta tema. Wõib olla, et ta tema jüdannt wiimaks pehmenkada oleks juutnud, kuid jeks ei andnud politsei aega. Juba oli proua Kirjipuu, kes enesele mõned hilbud hädapärast ümber ja heita, eestukse awanud, mis muidu pilbasteks ähwardas pubeneda. Sedamaid täitjwad tuad endid tumeda müdinaga, mida paljud rasked sammud sünnitajiwad

Nüüd läks waene Nopsmann oopis totrats.

Maast üppas ta esmalt Liisa jängi, aga kui kõõgi-ufse tagast korraga mundrimeeste ääled kõmisesiwad, romis ta sealt maha ja puges woodi alla . . . Altitjelt tuli talle meelde, et ta wäga loomulikult koerawiihil

aufuda oskab, ojawus, millega ta tuttawatele harilikult palju natja tegi. Ja isand Nopsmann, nagu uppuja öleförrest kinni haaratas, hakkas kõõgi-Liisa jängi all riginal aukuma . . .

Wõib olla, et ta ennaft koerana õnnelikult oleks päästa suutnud — politseile filmadewahetele jääda on jagedasti juhtun asi — kui mitte Liisa oma naeruga ärandjaks poleks saanud. Poumeistrihärra aukumine, tema terve koeramäng oli tüdrukku meeleft nii hullualjakas, et ta naerulagine, mis tal kurgust purtsas, kõige paremal tahtmijel wastu ei suutnud panna. Ta siputas otse, kui politsei kõõki astus, ja et ta ise jängi poole wahtis, siis polnud läbiotsijatel raske aru saada, et tüdrukku naeru põhjus woodiga kudagi ühenduses seisab. Appi tuli neile weel wihase Muri õnnetu jalg, mille paljas kand jängi alt paraku wälja paistis. See isewärti jalg huwitas ametnikka nii elawalt, et nad jängi ette maha kii- fitasiwad ja jala aukuwat omanikku woodi alla juure uudishimuga waatama jäiwad . . .

Kui kahejalgne Muri jängi alt neljakäpakile wälja puges, jai kõõgi Liisa krambid. Aga aukuw ja roomaw poumeistrihärra pakkus ka politseinikkudele nii ootamata waadet, et nad kooris naerma pahwatasiwad. Minus inimene, kes tõsiseks jäi, oli waene õnnetu proua Kir- sipuu, kes lugu uskewahelt wargji pealt waatas . . .

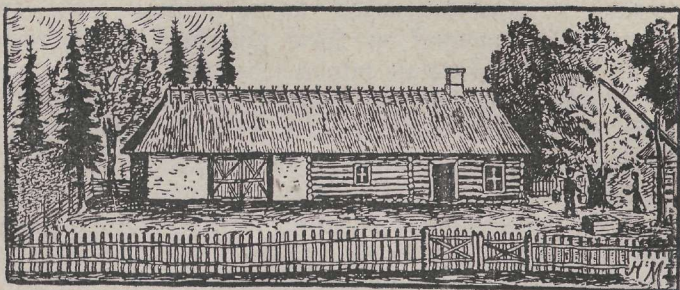
*

*

*

Kui isand Nopsmann pärast läbiotsimist ja proto- kolloi-tegemist, mis hommiku kello kuueni aega wõtnud, oma poisimeheforterisje jõudis, hingeliselt murtud, ihu- liselt kurnatud, leidis ta selle ukse sisselöödud olewat. Wahtipandud kojamees seletas, et poumeistrihärral täna öösel jälle wägirwaldsed külalised käinud. Üksainus ring- waade mõlemas kambriks seletas Nopsmannile, et siin täna weel põhjalikumad tööd tehtud, oli kui üleminewal ööl. Jõuetult, uimastelt, tuimalt wajus ta pehme leen- tooli sisse ja jäi rabandust ootama . . .

Ed. Wilde.

Mis on kadettide partei?

Meie kirjandus on neid sagedasti Wene wabameelsete mõisnikkude parteiks nimetatud. See ei ole täitsa õige. Õige on selles ainult nii palju, et kadettide partei ajaloolikult Wene semstwotegelaste (mõisnikkude) wabameelsusest wälja on kaswanud. Tema ajutamine sai semstwotegelaste-konstitutsionalistide kongressil 1905 a. juwel (9—10 juulil) otsuseks tehtud ja pärast poole ühendas ennast nendega „Wabaduse Ühjus“, mis ojalts niasama wabameelsetest semstwotegelastest ojalts kodanlisest haritlastekihist, n. n. „kolmandast elemendist“ koos seisis. Kuid mida enam talupoegade liikumine mõisnikka tagurlaste kaisju kihutas, jeda enam on kadetid linna ja maa — peaaesjalikult linna — wälke- ja kestkodanluse ning kodanlise haritlastekihi parteiks muutunud. Tõsi, see keelja ja wälke-kodanlus ei saa üleüldise tuumuse õhutorras partei organisatsioonilise's elus weel selgel keel ja määramatalt oma tahtmist ette kirjutada; tõsi, radikalsemad semstwo- wabameelsete esitajad on weel parteis ja pealegi ta juhtiwates ajutustes (Koditschewid, Petruhewitschid jne.), kuid see ei pea meid esfiteele wedama (pealegi on ka sel nähtusel omad põhjused, nagu allpool näeme). Pruugib ainult nende fihitide peale pilku heita, kes kadettide partei järel lähewad ja teda walimistel toe-

tawad, et näha, kui wähe ta mõisnikkude partei on. Wabameelne mõisnik on Wene „parema“ seisuse peres nüüd peale kaheaastase talupoegade sõja nii haruldane linn, et ta enesest mingit mõjuwat jõudu ei paku. Kadetid ja pahemal pool kadettisid seiswad parteid jaiwad walimistel m a a o m a n i k k u d e k u r i a s kõigest 24% walijamehi. Kui me aga meeles peame et õige juur o s a talupoegi (ostumaa omanikka*) selles kurias healetab, siis peab tunnistama, et kadetid mõisnikkude seas õige wähe heali jaiwad — wast ainult 5—10%. Pea-osa oma healtest jaiwad nad just l i n n a d e s. See asjaolu näitab kõige selgemini, kui juur ehitus on kadettisid endist meodi mõisnikkude parteiks nimetada. Partei ühiseluline koosjeis jaab aga parteid mõisnikkude liberalismuie jätistest ifka enam puhastama.

Ka jee, et nad talupoegadele „õiglast“ taju mõisamaade eest kaela tahawad weeretada, ei tähenda jugugi, et nad mõisnikkude partei on. On ju sellega ka rahwalik-sotsialistline partei nõus, kelle kohta wististe keegi ütelda ei wõi, et ta mõisnikkude partei on. Ka jellel on oma seletus, mida allpool puudutame.

Kadettide partei on blokk mitmejugustest jeltskondlistest elementidest. Wõiks öelda, et ta Wenemaa shirondliste ja jakobiinlaste**) blokk on. Nagu eelpool nimetasime, tekkiski ta Wenemaa kapitalistilise „Shirondast“ millele pärast poole „jakobiinlased“ juurde tulewad. Ja weel praegu istuwad kadettide partei paremal pool jermal mõisnikkude liberalismuie jätiste ja waraka burshuafia, pahemal jermal wäikekodaanluse ja palgalise haritlaste-kihi esitajad. See on just „Shironda“ ja „Mägi“

*) Jutt on siin Wenemaa olude üle, kus talupoegade peahulk kogufondilise „hingemaa“ peal elab.

**) Shirondistid ja jakobiinlased — faks parteid Suures Prantsuse revolutsionis. — Esimene neist -- parajus = rahwameelne partei, mis peaaesjalitult jõuka tööstuse-burshuafia peale toetas. Jakobiinlased aga — puhastwerd rahwameelne ja wabariikiline partei, mis alamate rahwastihtide — wäike-burshuafia ja wiimasega ühtesulawa proletaarilile masse peale toetas.

ehk — jemtvo-liberalismus ja „kolmanda elemendi“ demokraatlikus. Need kaks tiiva pole sugugi ühelaadiline loogu.

Siin kohal mõni sõna Venemaa „jakobiinlaste“ kohta.

Venemaa majanduslik edenemine pole jõudnud tu-
gewat wäike- ja kesk-burshuasiat välja kasvatada. Selle
põhjuseks on ühelt poolt hiline linnade kasvamine, mis
alles XIX aastajaja keskpaigast jaadik, kapitalismuse mõju
all välja kasvawad, ja teisels see asjaolu, et kapita-
lismus Venemaale otsetohe suurtoõstuje toi, ilma et We-
nemaa käitöö ditseaga näha oleks jaanud. Selle tõttu
on meie wäike ju kesk-burshuasia*) nõrk ja ei tunne ene-
ses nii juurt itseiswat politikalist jõudu, nagu omal ajal
ta õhtu- Europa kaaswennad tundsiwad. Tõõliste klassi
ta oma järele kiskuda ka ei juuta, sest see käib o ma lipu
all. Ja siit tuleb Venemaa wäike- ja keskodanluse ning
tema politikalijs e. l. wõitleja — kodanlijs demokraatia nõr-
kus ja kõikumus.

Sellest küljest on kodanliku demokraatia kirja mine-
wik wiimase kahe ja poole aasta jooksul wäga õpetlik.
1904 aasta jügiesjel „kewadel“ (Swjätopolk-Mirski ajal)
oli ta enam kui arglikust ja tagasihoidlikust jemtvo-libe-
ralismusest otse joowastatud. Peale 9 januari, kui rahwa
liikumise laened kõrgelõ tõusiwad, lõi ta järjult wiima-
sest lahti ja astus kodanliste haritlaste ühijuste ja üle-
üldise „Ühijuste ühijuse“ nõõl kui itseisjaw radikaal-de-
mokraatline jõud välja. Kõõige kõõrgema tipule tõõsõis ta
politikalijsne radikalismus (kõõremeelsus) 1905 a. keskjuwel,
peale Dsujima merelahingi („Ühijuste Ühijuse“ maikuu
kongressõ üleskutõse awaliku wõitlusele). Peale sõõja lõõpe-
tuse kui sõõlle kodanlijs demokraatia õõrewus wajuma hak-
kas, wajub ka ta politikalijsne rahulõlematus. Kuid ok-
tõõbri-tõõrn: kõõjub ta uuesti ligi, ja oktoõbri streigõist wõõtab
Üh. Üh. tõiõe oma jõõuga õõja. Nõõwembri ja detõõmbri
kuu wõõitluses jõeõb kodanlik demokraatia õõjawõõmataks.

*) Me ei lahuta meelega kesk- ja weike-burshuasiat ükstei-
sest terawalt õõra, sest et meil kesk-burshuasia wõõikeburshuasia hul-
gõõst kui tõiõõtsa walminenud aluskõõju, weel wõõlja pole kasvõõnõõd.

Selle põhjusel on linnade keskkohi poliitikalise mõtteilma küpsmatus: see keskkohiht jäi wabameelse ajakirjanduse ühijuse koori helide all arvatawa wõidu järele uskuma ja pani omad lootused liberalide peale. Kui siis detsembrikuu wõitluses ühijäenud proletariat Wõidetud saab langetada kodanlike demokraatia julgus täitsa nulli peale ja ta wajub jälle tagasi semstwo-liberalide kaisju, kust ta jamaaris nii järgjult lahkunud oli. Ja sest saadik on ta sinna jäenudki. Kui Riigivolikogu laiali aeti ja rahwa liikumise tõusu oodata oli kiskujawad just need elemendid kadettide partei „libeda tee peale“, s. o. Wiiburisje.

Nagu kõik meie parteid, nii on ka kadettide partei laugel jellest, et wälja kristalliseeritud, selgesti wäljakenenud partei olla. Ta on kirju blokk. Muudugi on selle bloki parental tiimw elementisid waraka burshuasia seast, kes rahwalikumisele juba jäädawalt kadunud on. Need on „Shironda“ jätijed. Kuid tähtsamat oja saab edespidi partei pahem tiim, „jakobiinlased“ mängima. Edaspidine poliitikaline wõitlus saab neid „sikkusid“ „lammasteist“ kahtlemata lahutama. Misjuguksel kujul see jündima saab, on raske ette näha. Kas lahkuwad „jakobiinlased“, et ühes „rahwalik sotsialistidega“, „sots.-rewolutsionääridega“ ja töö-gruppega, kui need endi tagurlistest „talupoja sotsialismuse“ unistustest wabanewad, üheks suureks kodanlik-demokraatlikeks parteiks kokku juldada. Wõi jälle, mis tõenäolisem paistab olema, lahkuwad „shirondistid.“

Kuid kindel on juba üks asi: et kadetid juba hulga suuremal määdul wäike- ja keskburshuasia ja walgalise haritlaste-kohi partei on, kui wabameelsete mõisnikrude partei. Kust tuleb aga see, et wiimasel ajal — wõib koguni peaaegu öelda: wiimase poolteise aasta jooksul — partei ülespidamist, partei taktikat liberalid parem tiimw ette kirjutawad? Sest ilma wäheha kahtlujeta on see arglik, pudukaupmehelik taktika, mille järele partei Wolikogus töötab, wäga endise semstwo-liberalismuse wärwi. See tuleb jellestjamaast kodanliku demokraatia nõrkujest ja kõikumujest, mille üle eespool rääkijime. Sel ajal, kui wabameelne oppositsion filmapaistwama koha peale tõu-

feb, kui rahva wõitlus, paenutab demokraatline „kolmas element“ kadettide parteis asandlikult partei parema tiiva — liberalide — ees pead. Nii oli lugu 1904 aasta „kewade“ ajal, nii oli peale 1905 a. detsembri kaotuse. Kui aga rahva liikumine tõuseb, „kolmas element“ oma pead ja lahkeb liberalidest.

Muidugi on terve kadettide partei rewolutsiooni vastu ja tahaks kõigest hingest riigikorra ümber-ehitamist rahulijel teel läbi wiia. Kuid kuna see rewolutsioonivastaline meeleolu parema tiiva juures tõesti burshuasia kontr-rewolutsioniline meeleolu on, on partei faugelt juurema enamuse juures see meeleolu hoopis teist laadi, kui 1848 a. Öhtu-Euroopa burshuasia kontr-rewolutsionilik meeleolu. Meie keis- ja wäike-burshuasia klassitunud ei nõua weel sugugi rahwa liikumise mahaturumist. Sest kuna peale 1848 a. öhtu Euroopas kodanlike jeltskonna edenemise politikalised eeltingimised juba olemas olivad, puuduwad neid meil weel täitsa. Kui lugu mitte nii poleks, siis peaks iga uus jamm rahwa liikumises keis- ja wäike-burshuasiat ja nende esitajaid — kadettisid — tagurlihemaks tegema. Tõrpoolest näeme me, et asi otse ümberpöördud on: waiduse ja tagurluse ajal lähewad nad tagurlihemaks rahwa liikumise tõusu aeg lähewad nad pahemale poole. Kadettide hirm rahwa liikumise ees tuleb jellest et nad ühis-elulist tormi kardawad; nad ei uju jelle tormi jõu ja mõistuse sisse: ta paistab neile pinne looduse jõud olema, mis palju kahju wõib tuua. Sellest tuleb nende „lepitust sohitaja“, pudukaupmehe taktika. See on läbi ja läbi opportunistiline (paendline) taktika: kõitsuguste salakawalate ja diplomaatliste wiguri-käitudega, walitsusele hästi järele andes ja pehme olla püüdes walitsuselt uuenduşi wälja meelitada. See ei ole sugugi kontr-rewolutsioniline taktika, waid rewolutsionilise jõuetuse taktika, mille aluspõhjaks jeejama kodanlike demokraatia jõuetus on.

Ja kui walimiste-kihutuse ajal kadetid meile ette heitsiwad: „Kus oli teie «rahwas», kui Wolikogu laiali aeti?“, siis poluud see küsimus mitte alati kawal wigur, nagu ta seda meie Jaan Tõnissoni juus kahtlemata oli.

Lindanisa.

A Heraklides.

Wanaaegne Tallinna nimi Lindanisa seisab Eesti rahwa ajaloo kindla aluse peal, millest igaüks leida võib, et Muistsel ajal ehitasiwad eestlased siin Eesti maal tähtsa linna Lindanisa mere äärde. Selle ajaloolise nime tõe wasta katsub aga nüüd wiimasel aegadel kirikherra M. J. Eisen wälja astuda ja teda paljaks Dr. Kreutzwald'i luuletuseks teha. Tema näib omale nagu eluülesandeks olema teinud, terwet „Kalewipoega“ ära püüda häwitada; sest tema sulest ilmus üks raamat teise järele, millel kõigil üks ja seesama otstarbe on. Kalewipoja lugulaul kadugu! Kaunis kentsakas püie.

Aga vaatame järele, kas tema ütetused Lindanisa nime kohta wähegi tõepõhjal seisawad. Hra Eisen kirjutab: „Meie ei wõi muud kui peame terwe Linda . . . Kreutzwald'i luuletuseks pidama, luuletuseks, mis rahwaluulest tuge ei leia. Terwe Linda ja Lindanisa jääb seega nagu Paabeli sawiste jalgadega kuldkujuks seisma. Lindanisa alus on alt ära õenestatud.“ („Eesti Postimehe lisaleht 1901). Nõnda hra Eiseni ütetused, mis üsna awalikult ajaloo tõele wastu silmi käib. Kõik meie kodumaa tähtsad wanaaja uurijad ja historikused, nagu nimelt Dr. F. Kruse, E. Ahrens, Dr. C. J. A. Pauker, Dr. F. G. v. Bunge, Dr. E. Bonnell ja teised teatawad oma raamatutes, et wanaaegsel Eesti rahwal nüüdse Tallinna kohal enne daanlaste ja ristiusu tulemist 1219 a. üks kindlus wõi linn on seisnud, mis mitmetes ajaloo dokumentides Lindanissa ehk Lindanisse nimega kirjutatud seisab. Ja nende meeste uurimised seisawad wäga kindla ajaloo hallikate põhjusel, mitte üksi Läti Hendriku ajaraamatu alusel, waid seks oli neil ka weel muid wäga kindlaid ajaloo dokumentisi käepärast, nagu nimelt Kopenhagenis, Daani

kuninglikus riigiarchiwis on weel 19 kroonikat kuninga Woldemar II ajast järele jäänud, ja milledes selle kuulsa Eesti linna ärawõitmisest ja ärahawitamisest on teatatud. Mis õigusega tohib siis nüüd hra Eisen kirjutada ja ütelda: „Lindanisa nimi on paljas luuletus!“ Kuda tahab ta seda tõendada? Wõi on tema arwates kõik need ülemalnimetatud õpetatud mehed oma uurimise tööd Dr. Kreutzwald'i luuletatud sõnade peale pannud!!

Edasi kirjutab hra Eisen: „Esimine, kes sõna kuju Lindanisa tarwitas, oli Kreutzwald.“ (Eesii Postimehe, lisaleht 1901.) See ei ole kudagi õige, waid käib awaliku tõe wastu. Juba peale 10 aastat enne, kui Dr. Kreutzwaldi „Kalewipoeg“ Lindanisa nimega 1857—59 a. trükist ilmus oli proh. Dr. Kruse oma ajaloo raamatu „Urgeschichte“ 1849 a. wälja annud, kus ta Lindanissa nime tarwitas. Seega on hra Eiseni wale awalik. Linda nimi seisab kindla kalju ajaloo aluse peal aga mitte sawistel jalgedel.“

Nõnda leiame meie ühest kõigewanemast Eestimaa „landerolle“ raamatust, nimega *Liber Gensus Daniae*, mis juba Daani walituse ajal, arwata 1250 a. on kirjutatud kus wäga palju Eesti külade ja elukohtade nimesi kirja on pandud, ühe tähtsa nime: **Lenda elmed** see on tõenäitlikult „Linda helmed“. Koht seisis Harju maal Kose kihelkonnas. Seega on meil selge kirjalik tunnistus käes, et Linda nimi juba sakslaste siiatulemise ajal Eesti rahwa omandus oli, aga mitte pärsine luuletus ehk wõrsiit laenatud ei ole, weel wähem tohime teda Dr. Kreutzwaldi sulesünnituseks pidada. Koht „Linda helmed“ piab seda paika tähendama, kuhu kuulus Kalewi eit oma helmed kaelust oli ära kantanud, mis siis wõis sündida, kui ta kiwisi oma mehe kalmule kokku kandis, nagu tal teinekord selle töö juures õnnetus oli, et põllepeal katkes ja kiwi rübest Ülemiste järwe äärde maha langes.

Peale selle ülemalnimetatud „landerolle“ leiame meie weel teisi ajaloo dokumentisi „Est- u. Livland. Briefflade“ ktrjadest, kus Linda nimi ette tuleb. Nõnda leiame sealt ühest mõisate raja õienduse protokollist 1697 a. Harju maalt Kose kihelkonnast ühe koha nime **Lendjerwemeggi**, see ou tõenäitlikult „Linda järwe mägi“. Seega on selge, et seal üks järw oli, mis „Linda“ nime kandis.

Ja nõnda edasi leiame Läänemaalt Haapsalu juurest Ungru mõisa nime, mis kõigis wanades dokumentides **Linden** on, see on tõega jälle „Linda“ nimi. Tõenäitlikult seisis seal see kuulus „lesetalu“, kus neiu Linda lapse põlwes elas ja kuhu kangelane Kalew talle kosja tuli. Sealsamas Lääne maal Patsalu wallas mere kaldal leiame meie ka **Salme** nimelise elukoha, mis meile Linda kasuõde **Salmed** meelde tuletab. Seega ou jälle kindel, et kasuõdede kodupaik Läänemaal oli, nagu Kreutzwaldist üleskirjutatud Kalewipoja

laul seda teatab, aga mitte mujal paigas ega „laanes“ nagu hra Eisen seda katsub wõltsida. Mitte Kreutzwald ei tee Läänemaad Salme ega Linda sündimise maaks, waid seda teeb rahwa oma wana laulu-lugu, sest Salme nimelist elu kohta ei tule terwel Eestimaal enam kusgi mujal pool ette.

Edasi püiab hra Eisen oma kirjades näidata, et Lindanisa nime ka Eestirahwa wanades lauludes „ei tunta“, nii et rahwas sellest midagi ei tea. See ütetus on hra Eisenist jälle üks tühi kelkimine, millel vähematgi tõe põhja ei ole. Kroonumaamõetja Lagus kes umbes arwata 60 aasta eest Walgas elas, on Wiljandi-, Pärnu ja Saaremaalt palju rahwa „wanawara“ korjanud ja tema korjanduse hulgas leidub 3 laulu milledes Lindanisa nimi ette tuleb. (Waata Mythische u. Magische Lieder der Ehsten, 1874.)

Lõpeks weel tahan siin lugejale ühe rahwalaulu awaldada, mis Wiruumaalt rahwa suust juba 1850 a. üles on kirjutatud. Selles laulus arutab sõjamees kaugele rannalt laewal kodu sõites kõik oma kallid kodupaiga Lindanisa nimed ette ja teeb seda järgmiste sõnadega:

Sõjawennad, wennikesed,

Laske laewa liikumaie,
Niikui kätki kiikumaie,
Pange purjed paisumaie,
Laewa lippu lehwimaie,
Sõudke laewa laia merde,
Wiru poole weeremaie,
Laske laewa Lalli alla,
Lindanisa linna lahte,
Lag'na kalju kalda alla,
Lalli lage liiwa pääle,
Kalewi kalmu külje alla,
Kes soo alla ankru pääle,
Rawala maa wennale,
Kalli Kalewi koduje.

„Hääl lapsel on palju nimesi“ ütleb rahwa wanasõna, nõnda oli siis ka tähtsamal Eesti linnal palju nimesi. Tema nimed oliwad: Lindanisa, Lalli talu, Kalewi kalmu, Kesksoo-linn Rawala rand ja Kalewi kodu.

Hra Eisen ütleb selle arusaamata olewat, kuda wõis Kalewipoeg emanisa koha nimeks panna. Siin pian tähendama, et ta seda oma eide austamiseks on teinud; Wanad eestlased austasiwad oma emasi, kui oma hallid kaswatajaid palju tänulikult, kui seda nüüdised kiidetud ristiusu „walguseaja“ lapsed enam ei tahagi teha. — Aga mitte üks Kalewi kodu ei kannud „nisa“ nime, waid ka weel oli üks teine elukoht Harjumeal selle nimega leida. See oli „Nisa“ küla, kuhu pärast üks Maarja kirik ehitati, mis weel praegu „Nisso“ kiriku nimega tuttaw on.

Lalli oli wana Festi mehenimi, kelle tähendus meil praegu

teadmata on. Seda nime kannab nüüd weel üks küla Rapla kihelkonnas, aga ta ei ole iialgi laste keele Tallinna nime wändumine, nagu hra Eisen seletab. Üks Lalli talu oli muistestjalwist Lindanisa juures madalal mereraunal olnud.

Kes soo nimi tuleb sõnast kesksao, millest laulusõna k täht wälja on langenud, nagu igati seda näha wõib seisab wana Lindanisa paik ja nüüdine Tallinn just kesksoo maapaigas millest see nimi on wõetud. Sellest sõnast juurdub ka Soome keele Tallinna nimi „Keso.“ Aga ta ei tähenda iialgi „kesa“ põldu, nagu üks Saksa kirjanik seda katsub seletada.

Rawala oli wanal ajal põhjapoolse Harju- ja rannapoolse Wirumaa nimi, ja tuleb sõnast „rawa“ ehk teise murde järele „raba“, mis tähendab, et säääl palju „rawa“ ehk „raba“maid oli. Üks selle tauline kohanimi on weel Ambla kihelkonnas leida: „Rawa“ küla, ja teine nimi on Pärnu juures: Rawa-saare. Sellest Rawala maa nime järele hüüdsiwad siis ka daanlased ja sakslased oma kindlust, mis nad Lindanisa asemele ehitasiwad Kawalia ehk Rewalia, mis hiljemini Rewal tehti. Ladinakeelsetes dokumentides on ta Castrum Revalense.

Nagu siin näeme, ei oleks maksnud hra Eisenil oma tööjõudu selle peale raisata, et Lindanisa nime tühjaks unenäuks püüda teha. See nimi on tõega wana Eesti rahwa ajaloo pärandus ja jääb selleks.

Ta elab igawesti . . .

Mitte tema taewalikust õrnusest ja ilust ei taha ma fiin juttu teha, waid tema pörgulikust piinast ja waewast. Sellest, kuda ta surmaga wõitleb, ja tema elujõust.

Wiletjus teda ilmale sünnitas ja jurumine teda suureks kaswatas. Häda laulis talle häällilaulu ja kannatused on ikka ta kannul. Kiwid ja kannud on tal tee peal ees ja pilkane pimedus piiral teda, aga ta ruttab edasi ja tema täht ei kustu.

Pika piinarikka rändamise järele läks ilm walgemaks ja õh! wärskemaks. See, mis ta nii kaua oli igatsenud, paistis nüüd nii ligi kättejaadawal.

„Üksford ometi! Nüüd wõin ma õnnelikult surra.“

Aga ei — ta pidi edasi elama!

Kõik toored wõimud tungisiwad uue jõuga ta kallale, sülitasiwad talle filmi ja tiutasiwad teda, sidusiwad teda käsi ja jalust ja wedasiwad teda tuldud teed tagasi. Nad piinasiwad teda, nad rõhusiwad teda, nad inesiwad tema sooja werd.

Kuid surmata ei suuda nad teda ometi mitte.

L o o t u s, ja elad igawesti! . . . J. E.

On hirmsad filmapilgud . . .

On hirmsad filmapilgud, mil kahtluse ja mure piinaw wõim meil arga mõistust hirmutab . . .

„Tõesti!“ nii sõjastab ta kõrwutungiwalt, „jah, tõesti, päike jaadab oma kiiri meile soojust tooma pärast häwitawat tormi, aga seni . . . kuni marud waikiwad . . . häwitab filmarweši me nägemise“ . . .

Ainetel G. E. Tomberg.

Aurahad: Tartus 1881, Riias 1883, Tallinnas 1893,
 Wiljandis 1892, Chifagos (Amerikas) 1892, Tallinnas 1897,
 esimene hind ja kuld riigi-auraha auhauklaga 1890.

Kõige suurem ja wanem Gestiinaal
 mehanikalik kiwi-
 asjade wabrik

enne

K. Kopijowski
 Tallinnas, Kopli uul. oma majas.

Soowitatakse kõige odavamalt:

Rootsi ja meemaa granit ja Italiamaa marmori monu-
 mentisi, ristisi ja haua-kiwisi. Marmorilaudasi ja lettisi.

Wäikseid marmori monumentisi
 juba 8 rublast peale.

Ristisi 5 rublast ja weel odavamalt.

✻ ✻ Tsement parket-kiwisi ✻ ✻
 kõikjugu ilusate ja kirjude mustritega majakodadele
 ja tubadele.

Stearanis, kes pruugib monumentisi ja ristisi,
 tulgu ja küsigu enne meie juures hinnad järele.

„Uus Wirulane“

politika- ja kirjanduse-ajaleht.

Nüü tellimisi wõetakse igal ajal vastu ja jaadetakse joowi peale kõik ilmunud numb-
rid ihes kaasannetega järele.

„Uus Wirulane“ maksab

1 maist aasta lõpuni

postiga jaates 3 rbl. 45 kop.

postita . . . 2 „ 65 „

II. wäljaanne:

postiga . . . 2 rbl. 15 kop.

postita . . . 1 „ 75 „

Rõõndke hinnata proowinumbrid!

Mupaaklitult

„U. Wirulase“ talitus.

Ilmakuulsa Ameerika kirjjaniku ja naisarsti Dr. Alice Stock-
hemi tähtsam kirjatöö

„Tokologia“

ehk sünnitamiseteadus on enamasti kõikidesse haritud rahwaste
keeltesse ümber pandud ja on teda mitmed trüfid läbi müüdnud.
Niisama oleks ka Eesti rahwas seda tähtsat ja kasulikku kirjatööd
wastu wõtnud, aga senini puudus jelleks kirjastaja. Miks? Esi-
teks sellepärast, et see kirjatöö weel keeligi niisuguse eestlase kätte
ei olnud juhtunud, kes rahwale tõsist teadust oleks soowinud, ja
teiseks et ole ka asi nii kerge. Raamat ilmub suures kaustas,
heal paberil ja paljude piltidega, umbes 600 lehek. pak. Selle
wäitese rahwa juures jarnast katset, nagu selle raamatu kirjas-
tamine, lorda saata, nõuab juba head julgust. Trükkimine wõt-
ab isegi juba tuhandeid rublasi. Kas piame siis nende eeltähen-
datud põhjuste pärast jarnast ilma kuulsa raamatust ilma jääma?
Seda ei kohits küll äändida lasta, ja ei lasta ka, sest wäljaand-
mise on J. Keewits'a kirjastuseäri, Tartus, juba oma peale wõt-
nud. Et aga wäljaandmist kergendada ja kiirendada, sellepärast
oleks soowitaw, et eelnimet. raamatut üks osa ette tellitaks.
Et tellimisi wõetakse kuni aprillikuu lõpuni vastu, kuna raamat
juunikul trükitist ilmub ja siis ka tellijatele ära jaadetakse.

Raamatu hind saab kaupluses 2 rbl. 50 kop. olema, kuna
ette tellijatele 1 rbl 50 kop. ees antakse. Raha palume tellimise
juures ette saata. Tellimise aadress: гop. Ювьевъ, Лифл. губ.,
книгоиздатель Л. РЕВИЦЪ.

Puusjargi-magaſiin,

Nr. 8. Jaani uul. nr. 8.

Ringkonnakohtu wastas,

soowitab oma suurest ladust kõigeparemaid puu- ja metall-puusjarkijid 2 rublaſt peale kuni 400 rublaani. Hinnad wõistlemata odawad ja ka metallpürgajid 40 kop. peale jne. Weel wõetakse magasiini töökajas kõifuguste mööblite tellimisi wastu ja tehakse rutu, ostetakse ja müüakse prungitud mööblid.

D. K. Muuga.

Soowitan wõistlemata odawalt:

Peeglid ja peegliklaasijid, valmisraamatuid, pilti, pildiraami-liis-tusi, piltpostkaartijid kõige uuemad feltjid.

Nändajatele raamatukaupmeestele annan raamatute pealt kõrged protsendid. Ka raamatukogudele annan raamatuid heade tingimistega.

Postkaardi- ja päewapildi albumid on suures wäljawalikus saada Tallinnas, Karjawärawas nr. 48.

~~W~~ **R u b i n**'i raamatukauplusest.

Adress kirjaledele: гop. Ревель, книжная торговля К. Рубинъ.

Suures wäljawalikus ihe- ja kabe- raudseid otjast- ja tagant laetawad wene- ja wäljamaa kuulſamate wabrikute

Jahipüskik,

piisirohtu, rewolwrid,
rewolwripadrunitid

ja kõiki jahitarwitusi müüb kõige odavamalt

J. Suntja,

jahiriistade kauplus Tallinnas,

◆ ◆ Aunne uul. nr. 1. ◆ ◆

Sõnumed

on vahempoolne Eesti päewaleht. Ihtiselu küsimustes astuvad „Sõnumed“ alati töötava rahwa ja waranduslikelt kehvenemate sihtide kasude eest maal ja linnas diglaselt ja julgelt välja. Lehe siisu tubliduse ning teadete wärskuse ja ustatuise peale raneb toimetus iseäraliit rõhku. Igaš kodumaa nurgas, Wene- ja wäljamaal oma kirjasaatjad. Oma ipetüalkirjasaatja riigiwolikogu. Iga kuu neli hinnata kaasannet: 1. „Kirjandus“, 2. „Teadus“ 3. „Töö“, 4. „Pilkenali“.

„Sõnumete“ tellimisehind:

aastas postiga	5 r	— f.	aastas postita	4 r.	— f.
6 kuu peale	2	60	6 kuu peale	2	—
3 „ „	1	35	2 „ „	1	—
1 „ „	—	50	1 „ „	—	40

Ühtik nr. 3 kop.

„Maa“

„Sõnumete“ teine wäljaanne — ilmub kaks korda nädalas.

„Maa“ on neile lugejatele määratud, kel waemalise postitalituse pärašt wõdi mõnel muul põhjusel päewalehe tellimine tülitas on.

„Maa“ siisu seatakse „Sõnumetes“ ilnuwatešt kirjatükidest kokku ja korraldatakse iseäranis maa lugejate tarwiduste kohaselt. „Sõnumetes“ ilnuwad jutud saawad „Maa“ lugejad eralihakadana kaasa, niisama „Sõnumete“ kaapas käiwad neli hinnata kaasannet.

„Maa“ tellimisehind:

aastas postiga	3 r.	— f.	aastas postita	2 r.	50 f.
6 kuu peale	1	60	6 kuu peale	1	25
3 „ „	—	85	3 „ „	—	65
1 „ „	—	35	1 „ „	—	25

Ühtik nr. 3 kop.

Tellimise aadress: „Sõnumete“ jaoks: „Sõnumed“ (Сон-медь), Ревель. „Maa“ jaoks „Maa“ (Maa), Ревель.

„Sõnumete“ ja „Maa“ toimetus ja talitus on Tallinas, Müüriwähe uul. nr. 1, Harju uul. nurgal.

„Sõnumete“ ja „Maa“ tellimisi ja kuulutusi wõtawad wõstu kõik Eesti raamatukauplused, peale selle weel hulk feltskonnategelasi maal ja linnades.

Wõndke prowinumbrid hinnata.

Wäikse Tartu maanteel nr. 6.

Mööblikaupluses

müüakse kõikfugu maja kraami ja väga mitmesugusi tarwituse asju. Ostetakse igal ajal pruugitud mööbleid ja wast kõigi riistasi ja maksetakse wäärtuse järel.

J. Sommer.

A. Laurmann'i trükikoda,

Tallinnas, Wene uul. nr. 16,

soowitab kõikfugu trükitöösid nii kui raamatuid, tabelisi, kõikfugu nime-, kihla- ja laulatuskaartisi, kui ka kõik sellesse tööstusesse puutuvad tööd saawad korralikult ja odawalt valmistatud.

Trükikojal on oma raamatukõitmise töötuba.

Gustaw Adorfi

saapakauplus, Nunne wärawas nr. 5.

(Peterjoni raamatukaupluse kõrwal; enne Apteegi uul).

soowitab oma tödtoaas valmistatud tugewaid ja wastupidawaid meeste- ja naisterahwa saapaid ja kammassijid, kingasid nahast ja riidest. Suur walik mitmet seltsi paremaid wabrikutöösid nais-terahwastele ja lastele uute jalawarjude tellimisi wõetakse lahkesti wastu ja valmistatakse ruttu wäga pasfiwalt; ja niisama parandatakse wanu saapaid ja gummiwalossijid ruttu ja korralikult. Töö headuse järele hinnad wõimalikult odawad.

Kõige austusega G. Adorf.

Tallinnas, Nunne wärawas nr. 5.

Parisi magasin,

Suure Karja uul. 2,

on kõige parem walnistehtud riiete ostukoht Tallinnas, mille üle meie kaubatarwitajate laialdane ringfond oma täielist rahulolemist on awaldanud.

Kes ise selgusele tahab jõuda, see ei unusta meie aadressi:

Suure Karja uul. 2. Parisi magasin.

Üle kõigi

iludusejeepide on prowisor Hans Saat'i Bortimol-jeep; kaotab wiisritud, winnid, tedretähed ja koldjed plekid, nii et nägu jälle ilujaks, walgeks ja rõdjak läheb. Rus keegi teine jeep enam ei aita, on see ifka weel aidanud. Kõige nimelt prowisor Hans Saati Bortimol-jeepi ja waadake, et igal tükil nimi „Hans Saat“ peal oleks. Rohukauplustes, aptekides ja poobides — 20 kop. tükk.

Peterburi müüji magasiin Wiru uul. nr. 20,
Fahrenheiti vastas

joovitab oma rikkalikust väljavalitust Wene- ja wäljamaa wabrikute **fübaraid** juuks;

hinnad on wõrdlemisi odavamad kui kusgil mujal.

Wõtan ka tellimisi wastu ja walmistan ruttu ja korralikult, teen wanasi ümber ja puhastan.

==== **Töö headuse eest wastutan.** ====

Palun adresji tähele panna **Wiru uul. nr 20.**

T. Tiidermann'i

päewapildi töökoda,

Tallinnas, S. Karja uul. nr. 9.

foowitab ennast igasuguste üleswõtmiste jaoks ja annab ainult kõige paremalt tehtud töösi wälja, millest meie laialdane töötarwitajate ringkond kõige paremat tunnistust wõib anda.

Hinnad on wõimalikult odawad, iseäranis suurte feltskondade üleswõtmise korral.

☒ ☒ Suurendame päewapilti elusuuruseni. ☒ ☒
Töökoda on lahti igapäew 9—6 ja pühapäewadel 10—4.

Ed. Risti

saapakauplus,

Wäiksel Karja uul. nr. 3. ○ ○ ○

Soowitab suures wäljavalitus meeste- ja naisterahwastele ning lastele oma töötoas ja paremates wabrikutes walmistatud

saapaid ja kingasid,

nahast ja buldani riidest, Amerika gummiwalosjised, kalosšilakki, saabastele head mäaret, klafuri, kinganõõrisid, slippisid, maniskaid, kraesid lõuendist ja paberist, sukkaid, sokkisid jne.

Suw: ks sordalised ja reformkingasid.

Saabaste peale wõetakse tellimisi wastu.

Lendleht

Taialise programmiga poliitikaline ajakiri

Tellimise hind: 12 nri eest 1 rbl. postiga, postita 90 k., 50 nrt. postiga 3 rbl. ja postita 2 rbl. 70 fop. Organiseeritud töölistele, ametiühjusesteliikmetele, ühiskond nrk 30% odavamalt ja tellimiste pealt 10% odavamalt. Büroodele saadetakse soovi peale komisjoni-müügile.

S I m u n d:

- Nr. 1 — Edasi II. Massab ühiskult 20 fop.
 - Nr. 2 — Kuulipilduja. 15 fop.
 - Nr. 3 — Annenskaja: Wabariik. 4 fop.
 - Nr. 4 — Walinali. 10 fop.
 - Nr. 5 — Tsebrikowi kiri Aleksander III-le. 6 fop.
 - Nr. 6 — Teejuht (Sablonowski jutufe) 1 fop.
 - Nr. 7 — Soolaleiba. 15 fop.
 - Nr. 8 — Klaara Zetkin: Naisterahwas ja tema majandusline seisukord. 7 fop.
 - Nr. 9 — Päewakaja. 12 fop.
 - Nr. 10 — Märts. 6 fop.
 - Nr. 11 — A. Bebeli riigipäewakõne ja K. Kautsky: Naisterahwaste walimisedõigus. 8 fop.
 - Nr. 12 — Kolgata. 11 fop.
 - Nr. 13 — Rooskaja. 8 fop.
 - Nr. 14 — Pöögelmann: Kool ja kirik. 8 fop.
 - Nr. 16 — Tagasi
-

AR 3-1482